

СТРАТЕГІЯ 2021

**ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ
В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ**

НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ ІМЕНІ В.І. ВЕРНАДСЬКОГО
ФОНД ПРЕЗИДЕНТІВ УКРАЇНИ

**«Інформаційні технології в державному
управлінні»
Ініціативи Президента України**

Інформаційно–бібліографічний бюлетень

Головний редактор

С. В. Полтавець, в.о.директора Фонду Президентів України,
канд. політ. наук, ст. наук. співроб.

Відповідальні за випуск

В.М. Удовик, ст. наук. співроб. інформаційно–аналітичного відділу
Фонду Президентів України, канд. іст. наук

Інформаційні та бібліографічні матеріали підготували

В.М. Удовик, Л.Г. Дем'яненко,
М.Б. Кушнарьова, Є.В. Глушук

Заснований у 2014 році
Виходить один раз на місяць

Адреса редакції:

НБУВ, пр–т Голосіївський, 3, Київ, 03039, Україна
Тел. (044) 525–54–70
E–mail: fpu@nbuv.org.ua

Передрук – тільки з дозволу редакції

© Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського, 2021

Передрук за погодженням

«Інформаційні технології в державному управлінні»

(Ініціативи Президента України)

Випуск 03 (89)

(огляд матеріалів ЗМІ за 1 – 31 березня 2021 р.)

Зміст

Анонс.....	4
Офіційна інформація.....	6
Регіональні ініціативи.....	21
Експертний погляд.....	30
Блоги та соціальні мережі	46
Зарубіжний досвід.....	56
Новітня бібліографія зарубіжних та вітчизняних досліджень з проблематики електронного урядування.....	71

Анонс

01-04 квітня 2021 р. (Київ)

За підтримки Міністерства цифрової трансформації Garage48 та стартап-інкубатор YEP! організують **онлайн-хакатон Garage48 Empowering Youth!**

Очікуються рішення, що покращують наше повсякденне життя та сприяють полегшенню соціально-економічних наслідків пандемії COVID-19 в Україні.

Запрошуються студенти, спеціалісти, візіонери та ентузіасти *у таких напрямках:*

- розробка програмного забезпечення та дизайн
- маркетинг
- розвиток бізнесу
- управління проектами,

а також спеціалісти та студенти у сферах (наприклад, транспорт, медицина, соціальне благополуччя, туризм тощо) з внутрішнім стимулом створювати нові рішення, продукти та послуги, і використовувати цей хакатон як можливість втілити ідею в реальність.

Найкращі команди отримують шанс отримати грошові гранти, менторський пакет від стартап-інкубатора YEP після хакатону та участь в європейській акселераційній програмі Garage365.

Коли онлайн-хакатон? - 1-4 квітня 2021 року.

Реєстрація на онлайн-хакатон Garage48 Empowering Youth до 28 березня: за посиланням (*Мінцифра запрошує на онлайн-хакатон для молоді та тренінг з ефективного менторства для стартапів // <https://thedigital.gov.ua/news/mintsifra-zapros hue-na-onlayn-khakaton-dlya-molodi-ta-trening-z-efektivnogo-mentorstva-dlya-startapiv>*).

до 05 квітня 2021 р. (Київ)

Оголошуємо **тендер для розробників від наших партнерів Фонду Східна Європа та EGAP на оновлення платформи е-петицій до Кабміну.** Завдяки цьому портал зможе інтегруватися з національною платформою е-демократії ВзаємоДія – цифровим простором для комунікації людей з виконавчою владою.

Портал е-петицій дозволяє українцям впливати на політичні рішення через звернення до Кабміну. *Мета його доопрацювання* – створити прикладний програмний інтерфейс для роботи із зовнішніми системами, зокрема з порталом ВзаємоДія.

Детальніше ознайомитися з умовами участі та подати тендерну заявку можна на сайті EGAP за посиланням.

Дедлайн подання пропозицій – 18:00 5 квітня 2021 р.

Запрошуємо талановитих та відповідальних розробників до реалізації цього проєкту! *(Оголошуємо тендер на оновлення порталу e-петицій до Кабміну, які можна буде подавати на Взаємодії // <https://thedigital.gov.ua/news/ogoloshuyemo-tender-na-onovlennya-portalu-e-peticij-do-kabminu-yaki-mozhna-bude-podavati-na-vzayemodiyi>. – 2021. – 22.03).*

Офіційна інформація

МОЗ завершує розробку цільової моделі впровадження електронних листів непрацездатності.

Як передає кореспондент Укрінформу, про це на брифінгу повідомив **заступник міністра охорони здоров'я Ярослав Кучер**.

«Станом на зараз МОЗ спільно з НСЗУ, Мінсоцполітики, Фондом страхування, Пенсійним фондом, ГО «Разом проти корупції», Фондом Східної Європи завершує розробку цільової моделі впровадження електронних листів непрацездатності. Тобто розробка і функціонал, який забезпечить запуск електронних лікарняних з повною інтеграцією в електронну систему охорони здоров'я. ... Наша ідея полягає в тому, що якщо пацієнт є в електронній системі охорони здоров'я, відома його історія, він звертається до того чи іншого лікаря, і у нього виникла потреба отримати листок непрацездатності, ми маємо бачити, хто, коли виписав, який діагноз, чи звертався він раніше, чи він просто з'явився в системі і якийсь лікар виписує ці листки за своїм бажанням».

Він наголосив, що для зниження ризиків, пов'язаних з видачею листків непрацездатності, важливо передбачити, щоб вони стали елементами електронної системи охорони здоров'я.

За словами Кучера, на практиці це має виглядати так: пацієнт звертається до лікаря, лікар оглядає хворого та формує електронний медичний висновок в центральній базі електронної системи охорони здоров'я відповідно до категорій, наприклад, вагітність та пологи, професійне захворювання тощо. Через веб-інтерфейс медичної інформаційної системи вносяться дані в ЕСОЗ, де формується електронний листок непрацездатності для передачі відповідно до інших органів влади.

Зараз, як поінформував Кучер, МОЗ розробило зміни до деяких постанов КМУ щодо роботи електронного реєстру листів непрацездатності. Наразі проєкт документа знаходиться на розгляді в Кабінеті Міністрів, також МОЗ надіслало на погодження в інші органи влади проєкт наказу про роботу з цим реєстром, порядок формування та видачі листів непрацездатності та порядок здійснення Фондом соціального страхування перевірки обґрунтованості видачі цих листів.

Як повідомив Кучер, ця модель електронного листка непрацездатності також пройде тестування, певний проміжок часу вона існуватиме паралельно з паперовими листками непрацездатності (*МОЗ завершує розробку електронних лікарняних // <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3216969-moz-zaversue-rozrobku-elektronnih-likarnanih.html>. – 2021. – 29.03*).

Найшвидша реєстрація бізнесу у світі, автоматизовані будівельні послуги та комплексна послуга для батьків новонароджених дітей єМалятко, запис до листа очікування вакцинації від COVID-19 та інші.

Вже рік українці отримують усі ці послуги у декілька кліків: без черг, бюрократії та поїздок.

У квітні 2020 Мінцифра запустила портал Дія. На сьогодні понад 3,6 мільйонів відвідувань порталу. Про це повідомив **Віцепрем'єр-міністр – Міністр цифрової трансформації Михайло Федоров** у своєму фейсбуці.

«З появою Дії отримання послуг стало набагато простішим і комфортнішим. Українці тепер не витрачають час на поїздки, ходіння кабінетами і черги у кілька годин чи навіть днів. Ми мінімізували людський фактор і зробили послуги максимально швидкими та доступними. Саме такою ми будуємо цифрову державу – із найзручнішими у світі послугами».

Ми запустили найшвидшу реєстрацію бізнесу у світі. Послуги з відкриття, внесення змін та закриття ФОП стали одними із перших онлайн-сервісів на порталі Дія та одними з найпопулярніших. Так, процес реєстрації ФОП скоротився з 30 до 3 етапів. Зараз заповнення форми займає лише 10-15 хвилин. До речі, ми тестували відкриття ФОП у прямому ефірі – на це пішло 7 хвилин. На сьогодні уже понад 275 тисяч українців успішно скористалися послугами. А 94 % користувачів задоволені якістю цих послуг.

Ми повністю змінили бізнес-процеси та зробили послуги для підприємців зручними та людяними. Мінцифра не просто перевела цю послугу на портал Дія, а значно спростила процес реєстрації бізнесу. Дані, які заявник раніше вводив у кабінеті громадянина на порталі Дія, автоматично підтягуються до заяви – так само, як і дані електронного підпису. Громадянину не потрібно ще раз вводити інформацію про себе.

Важливо, що при відкритті ФОП можна також зареєструватися платником ПДВ. А ще послуга з реєстрації ФОП включає взяття на облік платників єдиного податку податковою службою та державними органами статистики. За лаштунками проєкту – нормативний та технічний реінжиніринг, а також навчання державних реєстраторів.

Завдяки цьому у 2020 році близько 40 % підприємців відкривали ФОП онлайн. У 2019 році ця цифра становила лише 5 %.

Онлайн-послуги для ФОП також мають значний антикорупційний ефект – потенційно вони можуть заощаджувати до 255 мільйонів гривень. А 81 % користувачів визнають ефективність послуг у боротьбі з корупцією.

А вже цієї весни Мінцифра запустить автоматичні послуги для ФОП. Щоб після звернення громадян автоматична система приймала рішення щодо реєстрації фізичної особи-підприємця, внесення змін або закриття. У кінцевому результаті усі державні послуги мають ставати автоматичними та виключати людське втручання.

Крім того, на порталі Дія також доступні послуги для ТОВ. Послуга з відкриття ТОВ займає близько 30 хвилин. Наразі маємо уже 1700 відкритих ТОВ.

Послуги розроблені Міністерством цифрової трансформації, Міністерством юстиції, Міністерством фінансів, Державною податковою службою за підтримки проєкту USAID/UK aid «Прозорість та підзвітність у

державному управлінні та послугах / TAPAS», Програми EGAP, що фінансується Швейцарською агенцією з розвитку та співробітництва та реалізується Фондом Східна Європа та Innovabridge, проекту USAID «ВзаємоДія!» (SACCI) та проекту EGOV4UKRAINE (*Рік порталу Дія: яка послуга найпопулярніша серед українців? // <https://thedigital.gov.ua/news/rik-portalu-diya-yaka-posluga-naupopulyarnisha-sered-ukraintsiv>. – 2021. – 29.03).*

ІТ – глобальний драйвер економіки та впізнаваності держави у світі. Дія City забезпечить зростання ІТ-сектору на 40-50 % щороку.

Віцепрем'єр-міністр – Міністр цифрової трансформації Михайло Федоров взяв участь у зустрічі з Керівником Офісу Президента Андрієм Єрмаком і представниками міжнародних бізнес-асоціацій. Обговорили подальшу співпрацю та плани з розвитку України.

«Ми з вами – в одній команді. Ми рухаємося в одному напрямку, і в нас єдині цілі – щоб наша країна, Україна, була успішною, і щоб ми могли говорити про наші досягнення та перемоги», – зауважив **керівник Офісу Президента Андрій Єрмак**. Він також наголосив, що кожен законодавчий акт має відповідати насамперед інтересам громадян і водночас давати розвиток бізнесу та створювати дійсно привабливі умови для залучення інвестицій.

Михайло Федоров під час зустрічі зауважив, що однією з головних цілей проекту Дія City є стимулювання розвитку цифрової економіки на наступні 15 років.

«Наші ініціативи та пропозиції, спрямовані на поліпшення умов роботи для бізнесу – цифровізацію процесів, розвиток ІТ-індустрії та спеціальний правовий режим Дія City. Завдяки Дія City ми можемо стати справжньою ІТ-нацією».

Дія City – це спеціальний податковий та правовий режим. ІТ-спеціалісти, діджитал-маркетологи, спеціалісти з edtech, кіберспорту, дизайнери та всі, хто працюватиме в компаніях-резидентах Дія City, отримають можливість працювати як фрілансери, але при цьому мати соціальні гарантії.

Зокрема, проєкт Дія City дозволить збільшити кількість ІТ-працівників вдвічі – з 200 до 450 тисяч впродовж 4 років. А також забезпечить зростання ІТ-сектору на 40-50 % щороку – сьогодні це 20-30 %. Крім того вдасться збільшити доходи ІТ-галузі до \$16,5 млрд. У 2019 році ця цифра складала \$6 млрд.

Під час зустрічі також обговорили економічні, законодавчі питання, заходи державної підтримки малого й мікробізнесу в умовах посилення карантинних обмежень, налаштованість на продовження співпраці з Міжнародним валютним фондом, розширення сфери безготівкових розрахунків, детінізацію економіки та дерегуляцію.

У зустрічі взяли участь віцепрем'єр-міністр – міністр з питань європейської та євроатлантичної інтеграції Ольга Стефанішина, голова

Комітету Верховної Ради з питань антикорупційної політики Анастасія Радіна, заступниця керівника Офісу Президента з питань економічної політики Юлія Свириденко та радник керівника Офісу Президента України Тимофій Милованов. З боку представників бізнес-асоціацій були президент Американської торговельної палати в Україні Андрій Гундер, голова Ради директорів Американської торговельної палати, співзасновник та головний виконавчий директор Horizon Capital Олена Кошарна, генеральний директор Dragon Capital Томаш Фіала, засновник та президент CEO Club Ukraine Сергій Гайдайчук та виконавчий директор Спілки українських підприємців Катерина Глазкова (*Михайло Федоров: Дія City забезпечить зростання ІТ-сектору на 40-50 % щороку // <https://thedigital.gov.ua/news/mikhaylo-fedorov-diya-city-zabezpechit-zrostannya-it-sektoru-na-40-50-shchoroku>. – 2021. – 25.03*).

Мінцифра буде цифровою державою. І одна з наших основних цілей – залучення 6 млн українців до програми розвитку цифрових навичок до 2024 року. Адже для того, щоб люди могли користуватись державними послугами онлайн, потрібен не лише якісний доступ до інтернету, але й високий рівень цифрової грамотності населення.

Зі створенням Мінцифри цифрова грамотність громадян уперше офіційно стала пріоритетом держави. Про це заявила заступник Міністра цифрової трансформації Валерія Іонан в ефірі Громадського радіо.

Валерія Іонан: «Цифрова грамотність так само важлива сьогодні, як вміння писати, читати і говорити. Від рівня цифрової грамотності залежить не лише комфорт проживання в країні, а й конкурентоспроможність кожного громадянина, вміння розрізняти дезінформацію та дбати про свої дані в онлайн. Сьогодні кожен українець повинен отримувати державні послуги онлайн, якісно підвищувати рівень життя, впевнено користуватися соціальними мережами та інтернетом».

На сьогодні 53 % українців не мають базового рівня цифрових навичок. А 15,1 % з них віком 60-70 років не володіють ними взагалі. Це дані дослідження, яке у грудні 2019 року провела Мінцифра.

Загалом, базові навички, які містить цифрова грамотність, це – пошук інформації, комунікація та колаборація, створення цифрового контенту, онлайн-безпека, а також вирішення технічних питань.

Згідно з дослідженням Мінцифри:

Лише 56 % українців володіють навичками вирішення проблем вище базового рівня. Тут ми говоримо про використання інтернет-банкінгу, купівлі товарів через інтернет, проходження онлайн-курсів, перегляд відео тощо.

28 % українців володіють навичками роботи з програмним забезпеченням вище базового рівня. Це навички користування програмами типу Word, Excel, створення презентацій, редагування фотографій.

Більш розвинуті комунікаційні навички – 75 % мають рівень вище базового. Це навички користуватися месенджерами, поштою, популярними соцмережами – вайбер, фейсбук, інстаграм, твіттер тощо.

Інформативні навички – 74 % українців мають рівень вище базового. Це вміння знаходити, аналізувати, впорядковувати інформацію. Наприклад, навички пошуку інформації по роботі, про товари та послуги, вміння читати сайти, новини або ж відправити своє резюме онлайн.

Для того, щоб навчати українців цифрової грамотності, Мінцифра запустила національну онлайн-платформу Дія.Цифрова освіта. Тут кожен українець може безкоштовно навчатись у форматі освітніх серіалів. За рік вдалося створити без державного фінансування понад 50 освітніх серіалів. Платформу «Дія.Цифрова освіта» відвідали майже 2 млн українців, з них – майже 500 тисяч зареєструвались на навчання. За статистикою порталу, 70–80 % користувачів дивляться всі серії освітніх серіалів, проходять фінальне тестування та отримують сертифікати.

Мінцифра цього року вперше долучилась до Європейського тижня цифрової грамотності. Це щорічна кампанія, яка проводиться з метою надихнути та навчити людей цифрових навичок. У 2021 році Європейський тиждень цифрової грамотності проходить 22-28 березня. У рамках All Digital Week проводимо комунікаційну та освітню кампанію з цифрової грамотності в рамках національного проєкту Дія.Цифрова освіта. Будуть вебінари, ефіри у Clubhouse, онлайн-івенти та конференції з експертами. Таку ініціативу вже підтримали близько 30 брендів. Кожен може долучитися до кампанії. Ви можете взяти участь у різний спосіб – як партнер, організатор власного заходу та як учасник (*Онлайн-банкінг, Word та Excel: які цифрові навички необхідно покращити українцям // <https://thedigital.gov.ua/news/onlayn-banking-word-ta-excel-yaki-tsifrovi-navichki-neobkhidno-pokrashchiti-ukraintsyam>. – 2021. – 23.03*).

«Укрпошта» замовила розробку нової системи планування ресурсів підприємства (ERP-системи), що має замінити 80 вже наявних. «Диджиталізація» обійдеться майже у 96 млн гривень.

Диджиталізація

У пресрелізі, присвяченому підсумкам тендера, «Укрпошта» наголосила, що перехід до нової ERP-системи – «це ключовий крок трансформації» в напрямі «повної диджиталізації та автоматизації компанії».

Там пояснили, що наразі компанія користується для контролю та обліку ресурсів понад 80 окремими системами. Для підвищення ефективності роботи хочуть об'єднати дані про фінансові, людські, матеріальні та інші ресурси в новій єдиній системі.

«Відсутність однієї інтегрованої системи призводить до неефективних витрат ресурсів на введення й обробку інформації, синхронізацію даних та, найголовніше, ускладнює необхідні зміни процесів. Нова система має об'єднати у собі всі функції наявних програм, щоб побудувати швидку та

прозору систему планування та управління ресурсами у всіх відділеннях усіх регіонів у режимі реального часу», – йдеться в пресрелізі.

Почати впроваджувати нову систему компанія обіцяє вже цього річ.

Як розробники нової системи обирали

21 травня 2020 року «Укрпошта» оголосила про тендер на закупку програмного забезпечення, а саме – Системи керування інформаційними потоками, бізнес-процесами та ресурсами АТ «Укрпошта». На проект планували витратити до 197 млн гривень.

Вимоги до цієї самої системи двічі зазнавали змін. Третій, фінальний документ з вимогами, розписаними на 85 сторінок, з'явився 12 червня. У ньому передбачено *зміну системи у два етапи*.

Спершу планували впровадити зміни у таких функціональних блоках: «Облік і реєстрація договорів», «Управління закупівлями», «Управління запасами», «Управління продажами», «Бухгалтерський та податковий облік», «Фінансове управління», «Управління персоналом», «Система Електронного Документообігу».

На другому етапі – блоки «Облік і реєстрація договорів», «Управління продажами», «Управління автотранспортом», «Бухгалтерський та податковий облік», «Фінансове управління», «Управління персоналом», «Розрахунок заробітної плати», «Особистий кабінет».

Як зазначили в «Укрпошті», спершу пропозиції надали 8 компаній. Під кінець торгів їх залишилося лише дві – азербайджанська компанія «GNI SOFTWARE» LTD та українська ТОВ НПП «Інформаційні Технології».

Обидві значно знизили ціну в процесі торгів. «GNI SOFTWARE» LTD спершу вимагала за роботу майже 126 млн гривень, ТОВ НПП «Інформаційні Технології» – понад 139 млн гривень. У підсумку обидві знизили вартість до майже 96 млн з різницею у 5 тисяч гривень. Перевагу надали останнім. 4 березня тендер було завершено, переможця оголошено, 17 березня сторони уклали договір.

Реєстр пропозицій

Друкувати реєстр отриманих тендерних пропозицій [PDF](#) • [HTML](#)

🕒 Дата і час розкриття: 28 вересня 2020 • 15:14

Учасник	Первинна пропозиція	Остаточна пропозиція	Документи
"GNI SOFTWARE" LTD	125 960 924,00 UAN з ПДВ	95 795 000,00 UAN з ПДВ	Документи
ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ НАУКОВО-ВИРОБНИЧЕ ПІДПРИЄМСТВО "ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ"	139 296 704,66 UAN з ПДВ	95 800 000,00 UAN з ПДВ	Документи

Згідно з умовами тендера компанія матиме час аж до кінця 2026 року, аби завершити розробку системи. При цьому оплату отримає впродовж місяця після того, як проєкт буде здано.

Система керування інформаційними потоками, бізнес-процесами та ресурсами АТ "Укрпошта"

Місце поставки товарів або місце виконання робіт чи надання послуг: Україна, Відповідно до документації

ДК 021:2015: 72260000-5 — Послуги, пов'язані з програмним забезпеченням

Information flows, business processes and resources management system of SC "Ukrposhta"

CPV: 72260000-5

Період постачання: по 31 грудня 2026

Умови оплати договору (порядок здійснення розрахунків)

Подія	Опис	Тип оплати	Період, (днів)	Тип днів	Розмір оплати, (%)
Надання послуг	Умови оплати зазначені у п.4.2 Проєкті договору. Оплата здійснюється Замовником на підставі рахунків на оплату, наданих Виконавцем не пізніше ніж за 10 робочих днів до дати відповідного платежу, визначеної згідно з п.4.2 Договору, за умови що до цієї дати Сторонами підписаний відповідний Акт приймання-передачі, який є підставою для проведення оплати згідно з п. 4.2 Договору.	Післяоплата	30	Календарні	100

Про переможця

В «Укрпошти» заявили, що компанія не лише значно знизила вартість, але й «показала достатню експертизу в упровадженні подібних рішень». Тож що відомо про «Інформаційні технології?».

Компанія була зареєстрована ще в 1998 році, місце реєстрації – Київ, вона є власником торгової марки «ІТ-Enterprise».

Основний напрям діяльності компанії – комп'ютерне програмування. Крім цього, займається тиражуванням звуко-, відеозаписів і програмного забезпечення, оптовою торгівлею комп'ютерами, периферійним устаткуванням і програмним забезпеченням. Статутний капітал компанії – понад 1 млн гривень.

Наразі керівником та представником організації є Олег Щербатенко. Він же володіє часткою компанії в розмірі 39,6 %. Таку ж частку має Володимир Волевич Михайлов. Вони вдвох є кінцевими бенефіціарними власниками компанії. Ще 20 % володіє Олексій Щербатенко. Частки також мають Костянтин Шурек та Олександр Скрипін.

Крім цього, Олег Щербатенко також є серед власників ще 5 компаній. З них 3 пов'язані з комп'ютерним програмуванням (ТОВ «ІТ-СОФТ», ТОВ «МАСТЕР:ГЛОБАЛ», ТОВ «ДІТРАН»), ще дві – з обробкою даних та орендою майна (ТОВ «СМАРТТЕНДЕР», ТОВ «РПС ІНЖИНІРИНГ»).

За інформацією ЗМІ, компанія була створена на базі галузевого конструкторського бюро Мінелектротехпромом СРСР наприкінці 80-х.

Останні кілька десятиліть вона розробляє програмне забезпечення для підприємств (ERP-, MRP II-, MES-, APS-, EAM-, SCM- і CRM-системи, тобто охоплює повний спектр діяльності).

Компанія доволі активно бере участь у тендерах. Останні 5 років – на суми в понад 20 млн гривень на рік. Найбільше тендерів «Інформаційні Технології» виграли у 2017 році – майже на 95 млн гривень.

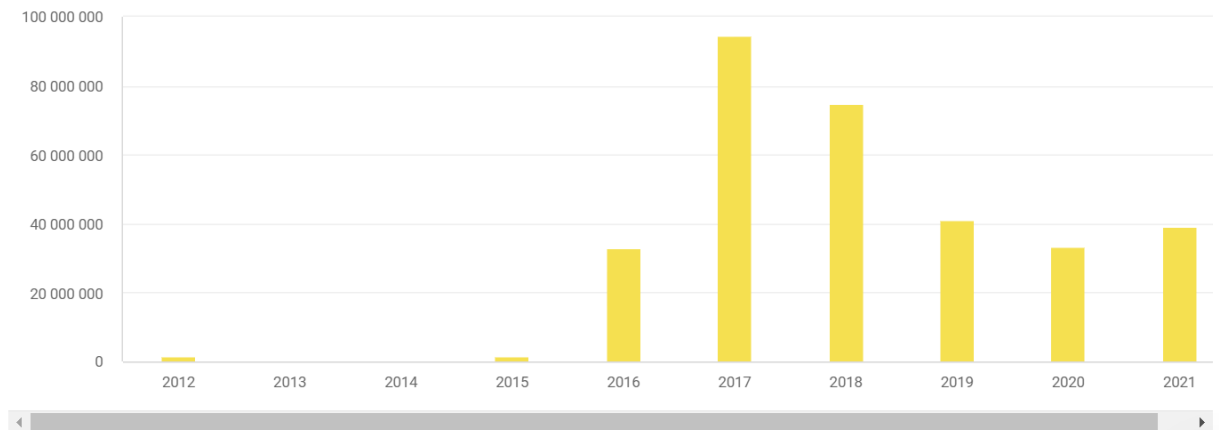
↑↓ Тендери

ГРАФІК

ТАБЛИЦЯ

↔ СКОЛЛ

● Державні закупівлі

В топі замовників – Міністерство фінансів, Міністерство освіти та науки, Міністерство культури, «Укрспирт» тощо.

ТОП-10 ЗАМОВНИКІВ

ЄДРПОУ	Назва	Пропозицій	Договорів	Сумма договорів
19290012	ДЕРЖАВНЕ ПІДПРИЄМСТВО "СТИВІДОРНА КОМПАНІЯ "ОЛЬВІЯ"	5	2	4 521 430.00
37199618	ДЕРЖАВНЕ ПІДПРИЄМСТВО СПИРТОВОЇ ТА ЛІКЕРО-ГОРІЛЧАНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ "УКРСПИРТ"	2	1	3 537 432.00
37471928	МІНІСТЕРСТВО РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ, БУДІВНИЦТВА ТА ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ	3	3	2 543 349.00
04052784	ВИКОНАВЧИЙ КОМІТЕТ МАРІУПОЛЬСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ ДОНЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ	1	1	1 492 314.00
37535703	МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ	1	1	857 000.00
04737111	ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "КИЇВ-ДНІПРОВСЬКЕ МІЖГАЛУЗЕВЕ ПІДПРИЄМСТВО ПРОМИСЛОВОГО ЗАЛІЗНИЧ...	1	1	637 545.00
38621185	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ	3	3	567 098.00
14281072	ДОЧІРНЄ ПІДПРИЄМСТВО ДЕРЖАВНОЇ КОМПАНІЇ "УКРСПЕЦЕКСПОРТ"-ДЕРЖАВНА ГОСПРОЗРАХУНКОВА ЗОВНІШНЬОТО...	1	1	427 850.00
03084813	ВИКОНАВЧИЙ КОМІТЕТ ВІННИЦЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ	3	1	98 975.00
00013480	МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ	2	0	0.00

Забгато даних для відображення, показані лише перші результати 10

З кінця 90-х компанія залишається одним з основним гравців на ринку ERP-систем в Україні. В 2012 році International Data Corporation заявила, що «Інформаційні Технології» разом із 1С та SAP контролюють понад 80 % ринку.

Пізніше розробники 1С (ООО «1С», Москва) потрапили до санкційного списку. Зокрема, було заборонено використання ПЗ державними підприємствами, установами та організаціями України. Це не могло не піти на користь продукту «Інформаційних Технологій» (*«Укрпошта» почала «диджиталізацію» за 96 млн гривень: що відомо // <https://bykvu.com/ua/bukvy/ukrposhta-pochala-didzhitalizaciju-za-96-mln-griven-shho-vidomo>. – 2021. – 18.03).*

Після прийняття законопроекту про цифрові паспорти Україна буде першою державою у світі, що узаконила цифровий паспорт у смартфоні. Це стане фундаментом для побудови цифрової держави та запровадження режиму «без паперів», адже паспорт є основним документом для взаємодії з державою.

Віцепрем'єр-міністр – Міністр цифрової трансформації Михайло Федоров в ефірі «Сніданку з 1+1»: «Цифровим паспортом можна буде користуватися у всіх життєвих ситуаціях, де наразі потрібен звичайний паспорт, – від подорожей всередині країни до реєстрації шлюбу або купівлі квартири. І ми постійно підтверджуємо, що цифрові документи в Дії захищені набагато більше, ніж паперові».

Крім закордонного біометричного паспорта та ID-картки, у мобільному застосунку Дія доступні ще 7 цифрових документів. Важливо, що мобільний застосунок не зберігає персональних даних користувачів, а лише відображає ту інформацію про громадянина що вже є у державних реєстрах.

Щоб гарантувати користувачам мобільного застосунку повну безпеку персональних даних, Мінцифра провела низку аудитів та отримала атестат відповідності Комплексної системи захисту інформації (КСЗІ). Також було проведено кілька реп-тестів, що допомагають оцінити рівень захищеності системи, виявити вразливі місця і недоліки та усунути їх.

У грудні 2020 року провели багбаунті Дії. Етичні хакери з усього світу тестували Дію на захищеність та намагалися її «зламати». Вразливостей, що можуть впливати на безпеку персональних даних, не виявили. Плануємо проводити такі тести на постійній основі та готуємося до запуску другого етапу багбаунті.

Перевірка документів у Дії запроваджується за принципом реорле-to-реорле. Тобто, щоб перевірити дійсність цифрового паспорта, жодні додаткові девайси не потрібні. Зробити це можна за допомогою будь-якого смартфона, на якому встановлено Дію. Для цього потрібно навести камерою смартфона на QR-код цифрового документа. Це унікальний 3-хвилинний ідентифікатор, що дозволяє звірити цей документ з даними у відповідних реєстрах.

Передача цифрової копії документа здійснюється завдяки шерингу – дозвіл на отримання інформації надається конкретній установі – при отриманні відправлення на пошті, адміністративних, фінансових, банківських

послуг тощо. Це функція, завдяки якій ми всі можемо забути, що таке паперові копії документів.

Сьогодні застосунок до версії Дія 2.0 оновили понад 4,1 мільйонів. А вже з квітня презентуємо революційну безконтактну технологію NFC для авторизації в Дії. Тобто, щоб авторизуватися в застосунку, потрібно буде просто прикласти ID-картку до смартфона (*Михайло Федоров: Цифрові документи в Дії захищені набагато більше, ніж паперові // <https://thedigital.gov.ua/news/mikhaylo-fedorov-tsifrovi-dokumenti-v-dii-zakhishcheni-nabagato-bilshe-nizh-paperovi>. – 2021. – 18.03).*

«Дія» впроваджує безконтактну технологію NFC, завдяки якій можна буде прикласти ID-паспорт до телефону та авторизуватися у додатку без BankID НБУ.

Про це повідомив **віцепрем'єр-міністр цифрової трансформації Михайло Федоров** у своєму Telegram.

«Тепер ви зможете стати користувачем Дії, якщо у вас є ID-паспорт, але ваш банк не підключений до системи BankID НБУ. Незабаром стартує бета-тест NFC-авторизації і технології PhotoID в додатку».

Він додав, що після прикладання паспорту до Дії, «можна авторизуватися в пару кліків, поки додаток зчитує номер документа».

«Круте рішення для тих, кому 14 років, хто не є клієнтом банку, підключеного до системи BankID НБУ, або взагалі не має рахунку в банку», – коментує очільник Мінцифри. Він підкреслив, що для такої можливості на телефоні має бути наявним NFC-модуль.

Інша технологія, PhotoID, дозволить уникнути повторної авторизації та потреби знову додавати цифрові документи (наприклад, свідоцтво про народження дитини).

За словами Федорова, спершу функція буде доступна для бета-тестувальників, а згодом і для всіх користувачів (*Для авторизації у «Дії» буде достатньо прикласти ID-паспорт до телефону // <https://www.epravda.com.ua/news/2021/03/18/672062>. – 2021. – 18.03).*

Уряд схвалив запуск порталу «Дія. Цифрова освіта», де користувачі отримають доступ до навчальних курсів з цифрової грамотності – запуск відбудеться протягом половини року.

Про це йдеться у документах до засідання Кабміну 10 березня.

Мінцифри має створити та ввести у використання цей портал протягом шести місяців з дня набрання постановою чинності. Також, Міносвіти розроблятиме наповнення для порталу у частині «Всеукраїнської школи онлайн» – вебплатформи дистанційного навчання

Користувачі зможуть комунікувати в межах порталу, отримувати доступ до навчальних матеріалів та перевіряти свої знання після навчання. А за результатами проходження модулів користувачі мають можливість отримати електронний сертифікат.

Матеріали публікуватимуть державною мовою, а також іншими згідно законодавства – зокрема, жестовою. У постанові також вказано, що інтерфейс платформи буде адаптований до потреб осіб з порушеннями зору, слуху, мовлення тощо.

Користуватися «Дія. Цифрова освіта» можна буде як з комп'ютера, так і з інших девайсів.

Зазначається, що реалізація буде здійснена коштом передбаченої для Мінцифри бюджетної програми «Електронне урядування» та не потребує додаткового фінансування (*Цифрова освіта та «Дія»: Кабмін схвалив запуск вебпорталу // <https://www.epravda.com.ua/news/2021/03/10/671788>. – 2021. – 10.03*).

Правительство расширило перечень услуг, которыми можно воспользоваться с помощью приложения «Дія». Теперь через приложение украинцы смогут получать в «Укрпочте» почтовые переводы и посылки с наложенным платежом на сумму от 5 тысяч гривен.

Об этом сообщил **министр инфраструктуры Владислав Криклий**.

Так, раньше для получения отправок нужны были бумажные копии документов, удостоверяющих личность. Теперь достаточно иметь электронные документы в смартфоне. ***Чтобы получить посылку, необходимо:***

- предоставить номер штрихового кода ID-карты или паспорта в приложении;
- подтвердить передачу электронных копий с «Дію», которые оператор «Укрпочты» сразу же просканирует.

Министр цифровой трансформации Михаил Федоров пояснил, что приложение генерирует индивидуальный штрихкод для документа, который считывают сканером в отделении при вручении отправления: «Поэтому все необходимые данные «Дія» автоматически передает в систему «Укрпочты» во время приема или выплаты переводов, получения посылок»

Електронные документы для украинцев

17 февраля Верховная Рада приравняла электронные водительские права в «Дію» к бумажным. В частности, украинские водители смогут показывать правоохранителям электронное водительское удостоверение, электронное свидетельство о регистрации транспортного средства и договор обязательного страхования (ОСАГО). Также украинцы теперь могут через «Дію» заказать, обменять или продлить водительские права.

В приложении также в тестовом режиме запустили регистрацию места проживания онлайн и профиль избирателя, благодаря которому можно проверить место регистрации и адрес голосования. Кроме того, в «Дію» добавили электронные варианты индивидуального налогового номера (ИНН) и справки внутренне перемещенного лица. Также с помощью приложения можно записаться в очередь на вакцинацию против COVID-19

(Остан Крамар «Укрпочта» начала выдавать посылки по электронным документам в «Дія» // <https://hromadske.ua/ru/posts/ukrpochna-nachala-vydavat-posylki-po-elektronnym-dokumentam-v-diya>. – 2021. – 09.03).

За 2020 рік Мінцифрі вдалося реалізувати багато ініціатив та закласти міцний фундамент для побудови цифрової держави. Завдяки проектам Мінцифри Україна стала першою країною з електронними паспортами та четвертою в Європі з цифровими посвідченнями водія.

Мінцифра вперше впровадила систему ефективного менеджменту в державній владі, зокрема унікальну методологію управління проектами. Також впровадила посаду цифрового заступника – CDTO – у кожному міністерстві. Незабаром такі заступники з'являться в кожній обласній адміністрації та міській раді України.

Серед найголовніших досягнень року Мінцифри:

Запуск застосунку та порталу Дія. У мобільному застосунку доступні 9 цифрових документів: посвідчення водія, свідоцтво про реєстрацію транспортного засобу та автоцивілка, студентський квиток, паспорт громадянина у формі картки (ID-картка) та закордонний біометричний паспорт, податковий номер (РНОКПП), свідоцтво про народження дитини та довідка внутрішньо переміщеної особи. А на порталі Дія – понад 50 онлайн-послуг, серед яких і найшвидша реєстрація бізнесу у світі. Заяву на реєстрацію ФОП можна подати онлайн за 15 хвилин, а ТОВ – за 30 хвилин. Послугами з реєстрації ФОП скористалися 288 тисяч разів онлайн.

Запуск комплексної послуги «Малюшко». Це 9 послуг за однією заявкою для батьків новонароджених дітей – за 20 хвилин онлайн на порталі Дія. Або ж офлайн у 780 населених пунктах України. Завдяки запуску «Малюшко» Україна стала лідером у світі за кількістю державних онлайн-послуг для батьків новонароджених.

Національний проєкт із забезпечення швидкісним інтернетом всіх жителів України. Понад 2 млн українців у 5,6 тис. міст та сіл отримали 4G вперше. А загалом 7 млн українців отримали доступ до мобільного інтернету 4G.

Національна платформа цифрової грамотності Дія.Цифрова освіта. Мета проєкту – навчити базових цифрових навичок 6 млн українців. Менше ніж за рік вже понад пів мільйона жителів України пройшли навчання на порталі. Запустили більше 50 освітніх серіалів із цифрової грамотності. На платформі кожен може перевірити рівень цифрової грамотності – пройти тест «Цифрограм». Крім того, вже побудована мережа із 2000 офлайн-хабів цифрової освіти всією Україною, а в процесі долучення до мережі ще 4000 хабів.

Запустили проєкт Дія.Бізнес, щоб стимулювати розвиток підприємництва в Україні. Проєкт існує у двох форматах – онлайн-портал та мережа офлайн- центрів підтримки. На онлайн-платформі користувачам доступні 50 видів безкоштовних консультацій за напрямками – фінансове

управління, HR, маркетинг, продажі тощо. Також функціонує національна онлайн-школа для підприємців. У Харкові, Миколаєві та КНУ ім. Шевченка у Києві вже працюють офлайн-центри Дія.Бізнес.

У лютому Мінцифра презентувала 94 проєкти цифрової трансформації України у ключових сферах. Це історична подія на шляху до нової України без корупції, без бюрократії та без черг. Кожен проєкт має чіткий дедлайн, відповідальних та бюджет. Уся інформація доступна на публічному дашборді, де українці зможуть у режимі реального часу стежити за реалізацією цих проєктів. Серед презентованих проєктів: е-Нотаріат, е-Здоров'я, е-Майно, е-Школа, е-Соцзахист, е-Дозвіл та багато інших. Затверджений Урядом перелік проєктів буде реалізований протягом трьох років та сприятиме розбудові цифрової держави.

Усе це дозволить Україні вже восени цього року увійти в режим «без паперів». Важливо, що Президент Володимир Зеленський та Уряд з Прем'єр-Міністром Денисом Шмигалем підтримують цифрову трансформацію України. Ми разом будемо цифрову країну та робимо її найзручнішою для кожного (*Рік роботи Уряду: які цифрові проєкти реалізувала Мінцифра // <https://thedigital.gov.ua/news/rik-roboti-uryadu-yaki-tsifrovi-proekti-realizovala-mintsifra>. – 2021. – 05.03*).

Завдяки відкриттю державних даних у сфері екології українці можуть моніторити якість повітря та поверхневих вод, боротися зі стихійними сміттєзвалищами та пожежами в екосистемах, а також здійснювати контроль за дотриманням підприємствами екологічного законодавства.

Про це йдеться у новому дослідженні про вплив відкритих даних у сфері екології від Міністерства цифрової трансформації та проєкту USAID / UK aid «Прозорість та підзвітність у державному управлінні та послугах / TAPAS». У ньому проаналізували, як за допомогою відкритих даних можна вирішувати проблеми із забрудненням довкілля, розглянули успішно реалізовані кейси та оцінили антикорупційний і соціальний вплив екологічних даних для суспільства.

Чому важливі відкриті дані у сфері екології?

Питання забруднення довкілля є важливим для 93 % українців. Завдяки Постанові №835 державні органи відкрили десятки реєстрів у сфері екології: дані про якісний стан поверхневих вод, ліцензії на поводження з небезпечними відходами, дозволи на викиди в атмосферне повітря, на користування надрами та спецводокористування і багато інших.

Публікація державних даних на Єдиному державному порталі відкритих даних у вільному доступі – це перший крок. Дані мають бути легкими у розумінні навіть непрофільним фахівцям. Тому на основі цих даних розробники створюють зручні у застосуванні сервіси, які полегшують громадянам пошук інформації про стан довкілля, наявність забруднювачів та

потенційно небезпечних об'єктів, які можуть вплинути на здоров'я, вибір місця проживання та на інші сфери життя.

Які сервіси та ініціативи допоможуть у вирішенні екологічних проблем:

Моніторинг забруднення поверхневих вод

Перевірити якість води допоможуть інструменти «Чиста вода» та «Відкрите довкілля», які використовують дані Державного агентства водних ресурсів. Вони надають інформацію щодо показників забрудненості найбільших річкових басейнів України. «Чиста вода» також містить список підприємств, які забруднюють річки у кожному регіоні, та обсяги цих забруднень.

Моніторинг якості повітря

За допомогою сервісів SaveEcoBot, CityScale, EcoCity, ЛУН Місто Air, EcoInfo можна дізнатися про якість повітря у населених пунктах. Вони збирають дані щодо забруднення атмосфери з окремих державних, громадських та приватних систем моніторингу повітря. А завдяки використанню сервісом SaveEcoBot набору даних Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів про дозволи на викиди можна моніторити обсяги небезпечних речовин, що потрапляють в атмосферу від підприємств та обґрунтовано вимагати природоохоронних інвестицій у разі значного забруднення. А мешканцям – уникати перебування на відкритому повітрі під час небезпечного забруднення атмосфери або обирати житло у районі з менш забрудненим повітрям.

Боротьба зі стихійними сміттєзвалищами

Україна належить до десятки країн за обсягом виробництва сміття у світі. А стихійних сміттєзвалищ нараховується, за різними оцінками, від 10 до понад 26 тисяч у країні. Через сервіс «Екомапа» від Міндовкілля громадяни можуть подати звернення про виявлені незаконні сміттєзвалища, щоб їх ліквідували. Також на карті є дані про легальні полігони, а також змога моніторити місця поводжень із небезпечними відходами.

Боротьба з пожежами в екосистемах України

У 2019 році сталося близько 40 тисяч пожеж в екосистемах України. Близько 80 % сезонних пожеж в агрополях повторюються на ділянках одних і тих самих власників/користувачів. Проект «Не пали – компостуй!» допомагає громадам вирішувати питання спалюванню стерні, опалого листя, органічних та інших садових і сільськогосподарських відходів. Запровадження практики компостування сприяє покращенню якості повітря, водночас допомагаючи у вирішенні екологічних викликів і покращуючи ситуацію з утилізацією органічних відходів у місцевих громадах.

Контроль за дотриманням підприємствами екологічного законодавства

Сервіси на основі відкритих даних допомагають викривати корупційні схеми, через які відбуваються порушення екологічного законодавства державними та приватними підприємствами, відслідковувати екологічну

ситуацію, попереджати незаконні або шкідливі для довкілля дії та вимагати впровадження природоохоронних заходів.

У такий спосіб відкриті дані дають змогу підвищити ефективність екологічної політики на національному та регіональному рівнях, а також підвищувати екологічну обізнаність населення та сприяти громадському контролю.

Дізнатися більше про ці та інші сервіси, а також успішні історії використання даних можна у звіті «Антикорупційний та соціальний вплив відкритих державних даних у сфері екології». Це п'ятий звіт із серії якісних досліджень, у яких аналізують вплив відкриття даних на галузі економіки України. Також можна ознайомитися із дослідженнями у будівельній, дорожній, медичній та сфері провадження бізнесу (*В Україні дослідили, як відкриття державних даних у сфері екології впливає на вирішення проблем із забрудненням довкілля // <https://thedigital.gov.ua/news/v-ukraini-doslidili-yak-vidkrittya-derzhavnikh-danikh-u-sferi-ekologii-vplivae-na-virishennya-problem-iz-zabrudnenniam-dovkillya>. – 2021. – 03.03*).

Регіональні ініціативи

В Рівне завітали фахівці компанії «БІС-СОФТ». Вони презентували веб-сервіси Е-урядування, а також комплексні рішення «SMART РЕГІОН/SMART CITY/SMART ГРОМАДА».

Адже у Рівному планують прийняти програму цифрової трансформації, аби оптимізувати процеси та впровадити електронне урядування.

Впровадження таких сервісів у Рівному дозволить оптимізувати роботу державних структур, чим збереже час мешканців при взаємодії із ними.

«Зручність для людей та ефективність в роботі! Шукаємо найбільш пропрацьовані цифрові рішення для впровадження електронного урядування. Важливо, щоб ми разом з громадою, в смартфоні чи комп'ютері, повністю могли контролювати ситуацію в місті. Запросили до експертної оцінки презентації депутатів та громадських експертів. Вірю, що завдяки подібним електронним сервісам місто може зробити стрибок у майбутнє», – зазначив **секретар Рівненської міської ради Віктор Шакирзян** (*У Рівному презентували Smart-громаду // <https://rivne.media/news/u-rivnomu-prezentovali-smarthromadu>. – 2021. – 30.03*).

Аналітичний центр «Обсерваторія демократії» продовжує досліджувати інформаційну відкритість місцевих програм на 2021-й рік у громадах Харківської області. На черзі – програми, які фінансуються з місцевих бюджетів на 2021-й рік, та рівень їх інформаційної відкритості у селищних територіальних громадах Харківщини.

Зараз у Харківській області – 26 селищних територіальних громад. 13 з них, тобто, половина, до укрупнення районів у 2020-му році були районними центрами. Реформа децентралізації, внаслідок якої ці громади утворилися, передбачає, серед іншого, що місцева влада самостійно управляє розвитком громади, узгоджуючи свою політику з реальними інтересами та потребами місцевих мешканців. А кошти місцевих бюджетів влада повинна спрямовувати на ті галузі та проблеми життєдіяльності громади, які найбільше цього потребують. Для цього органи самоврядування складають та виконують місцеві програми.

Для визначення рівнів інформаційної відкритості програм селищних громад ми використали ту саму методологію, що і в дослідженні, присвяченому програмам міських громад. До вищого рівня інформаційної відкритості віднесено громади, які мають власні сайти зі спеціальними розділами (підрозділами) на головній сторінці, де розміщено програми на поточний рік та рішення селищної ради про місцевий бюджет з додатком про фінансування програм. Середнім рівнем відкритості вважаємо той, коли тексти програм та додаток до бюджету є на сайті, але вони – важкодоступні (в більшості випадків – розміщені серед численних рішень місцевої ради).

А низький рівень інформаційної відкритості – коли на сайті громади програми та відповідні додатки до рішень про бюджет представлені частково або зовсім не розміщені, а також – коли громада не має сайту.

Найбільш інформаційно відкриті щодо місцевих програм

Високим рівнем інформаційної відкритості відрізняється [Золочівська громада](#): тексти програм та інформацію про запланований на них розподіл витрат з місцевого бюджету легко знайти у головному меню: тут є спеціальні розділи [«Бюджет»](#) (містить бюджет на 2021-й рік з додатком №5 «Розподіл витрат селищного бюджету на реалізацію місцевих / регіональних програм у 2021 році»), а також [«Положення та програми»](#) (містить тексти діючих у 2021-му році місцевих програм).

Високий рівень відкритості має і Шевченківська громада. Головна сторінка її [сайту](#) має зручний у користуванні розділ «Бюджет селищної ради», у якому розміщено [рішення про прийняття бюджету на 2021-й рік з додатками](#). У боковому меню головної сторінки є розділ [«Селищні програми»](#), де розміщено тексти [«Програми соціально-економічного та культурного розвитку Шевченківської селищної ради на 2021 рік»](#) та [«Програми розвитку та підтримки комунальних закладів охорони здоров'я Шевченківської селищної ради на 2021 рік»](#). Саме ці дві програми передбачено фінансувати з бюджету громади, – інших не заплановано.

З тих громад, які до укрупнення районів не були райцентрами, високий рівень відкритості демонструє [Малинівська громада](#). На її сайті у боковому меню швидко можна знайти підрозділ [«Програми розвитку»](#) (розташований у розділі «Селищна рада»), де розміщені програми на 2021-й рік – як тексти, так і рішення селищної ради про їх затвердження. Також є розділ «Економіка та бюджет», де у підрозділі [«Селищний бюджет»](#) розміщено рішення про затвердження бюджету на поточний рік та зміни до нього з усіма додатками.

Середній рівень інформаційної відкритості програм

Близнюківська громада, хоча і має розвинений сайт, але окремих підрозділів про програми та бюджет він не містить – інформацію можна знайти лише серед [рішень селищної ради](#). У такий саме спосіб розміщені тексти програм та додатки до рішень про бюджет на [сайті Савинської громади](#) (програми та бюджет затверджені на [II сесії VIII скликання 22.12.2020 р.](#)). Аналогічно – у [Пісочинській громаді](#): програми та рішення про бюджет з додатками розміщені в підрозділі [«Рішення селищної ради»](#) (розділ «Документи»). Тексти більшості програм та бюджет доступні на Гугл-диску в матеріалах [II сесії VIII скликання 21.12.2020 р.](#) А програми, які затверджувалися декілька років тому і продовжують діяти, ще важче знайти – знаходяться серед матеріалів відповідних сесій.

Додаток 5
до рішення селищної ради
від 29 січня 2021 року № 247
(V сесія VIII скликання)
(стор. 5)

Розподіл витрат місцевого бюджету на реалізацію місцевих/регіональних програм у 2021 році

Код програми	Назва програми	Код бюджету	Назва бюджету	Назва програми	Назва програми	Усього	Заказні форми	Спеціальний фонд	
								громади	з інших джерел
					Найменування і короткий описовий зміст місцевих бюджету відповідального виконавця, найменування бюджетної програми (задачі) + Типовий програмний інформаційний записник з програмними місцевими бюджетами (задачі з типовим відомчим ТІДЖОМБ)				
					Найменування місцевих/регіональних програм				
					Програма розвитку спеціалізованої (вторинної) медичної допомоги на базі комерційного неспеціалізованого підприємства "Кегичівська центральна районна лікарня" на 2021 рік	4 922 371	4 922 371		
010000				Кегичівська селищна рада (головний розпорядник)		4 922 371	4 922 371		
0110000				Кегичівська селищна рада (відповідальний виконавець)		4 922 371	4 922 371		
0217010	2010	0731		Валгенопрофілактика стаціонарної медичної допомоги населенню		3 553 578	3 553 578		
0212141	2144	0763		Централізовані заходи з лікування хворих на цукровий та інсулінний діабет		568 793	568 793		
0212145	2145	0763		Централізовані заходи з лікування епідеміологічних хвороб		800 000	800 000		
					Програма розвитку первинної медико-санітарної допомоги та підприємств комерційного неспеціалізованого підприємства "Центр первинної медико-санітарної допомоги" на 2021 рік	3 726 671	3 726 671		
010000				Кегичівська селищна рада (головний розпорядник)		3 726 671	3 726 671		
0110000				Кегичівська селищна рада (відповідальний виконавець)		3 726 671	3 726 671		
0212111	2111	0736		Первинна медична допомога населенню, що надається центрами первинної медичної (медико-санітарної) допомоги		3 568 660	3 568 660		
0212141	2141	0763		Програми і централізовані заходи з оздоровлення населення		23 692	23 692		
0212142	2142	0763		Програми і централізовані заходи боротьби з туберкульозом		134 319	134 319		
					Програма висвітлення діяльності Кегичівської селищної ради на 2021 рік	250 000	250 000		
010000				Кегичівська селищна рада (головний розпорядник)		250 000	250 000		
0110000				Кегичівська селищна рада (відповідальний виконавець)		250 000	250 000		
0111370	7370	0490		Реалізація інших заходів щодо соціально-економічного розвитку територій		250 000	250 000		

Джерело: Офіційний сайт Кегичівської селищної ради.

Схожа ситуація в Кегичівській громаді. До того ж, пошук інформації про заплановане на 2021-й рік фінансування місцевих програм ускладнює те, що до [Рішення №74 II сесії селищної ради VIII скликання від 24 грудня 2020 р.](#) (яким затверджувався бюджет на 2021-й рік) додатку з розподілом коштів на програми не опубліковано. Його оприлюднено пізніше – до [Рішення №247](#)

[V сесії VIII скликання від 29 січня 2021-го р.](#), яким вносилися зміни до бюджету. Окрім того, PDF-файл цього рішення – поганої якості: назви програм та суми витрат у додатку ледве читаються. А сам додаток не містить стовбця з датами та номерами рішень сесій, якими затверджувалися програми. Отже, тексти програм дуже важко шукати: необхідно передивлятися десятки рішень сесій.

[Сайт Борівської громади](#) хоча і має розділи «Програми» та «Бюджет» у основному меню, але перший розділ не відкривається, а другий перенаправляє на загальноукраїнський портал [«OpenBudget»](#), з відповідною сторінкою Борівського бюджету. Але вона не містить інформації про обсяги фінансування програм громади, заплановані на 2021-й рік. Як і у більшості інших громад середнього рівня інформ-відкритості, тексти програм та додаток до рішення про прийняття місцевого бюджету з розподілом коштів на програми доводиться шукати серед рішень селищної ради. Зокрема, бюджет та програми на 2021-й рік затверджені [Рішенням III сесії селищної ради VIII скликання від 24 грудня 2020 р.](#), скачавши архівовані файли якого, можна з ними ознайомитись.

Великобурлуцька громада має на своєму сайті [розділ «Бюджет»](#), але за поточний рік там розмішені лише помісячні відомості про виконання бюджету. Самого ж рішення про його затвердження з додатками – немає, як і спеціального розділу сайту з місцевими програмами. Інформацію про них треба шукати в рішеннях місцевої ради. Втім, знайти бюджет на 2021-й рік у розділі [«Рішення селищної ради»](#) легше, ніж в інших громадах: він виділений окремим посиланням серед матеріалів 3-ї сесії VIII скликання від 23.12.2020 р., на якій затверджувався. А щоб знайти програми, треба витратити більше часу і зануритися у великий за обсягом документ [«Рішення 3 сесії 8 скликання \(основні питання\)»](#), де містяться рішення про затвердження місцевих програм на 2021-й рік і їх тексти.

Сайт Краснокутської громади має підрозділ [«Бюджет»](#) (у розділі «Документи» головного меню), але він «порожній». Розділу з програмами на сайті немає. Про зміст програм та їх фінансування можна дізнатися, лише знайшовши їх серед численних рішень [III сесії місцевої ради VIII скликання](#) від 22 грудня 2020 р., на якій затверджувався бюджет та програми. Інформаційну відкритість суттєво знижує те, що усі рішення цієї сесії розміщені у вигляді одного PDF-файлу, з яким незручно працювати через його надто великий обсяг.

Сайт Донецької громади містить розділи «Бюджет селищної ради» та «Програми». [Рішення про бюджет на 2021-й рік](#) з усіма додатками розміщено у відповідному розділі, хоча і не дуже зручно (у підрозділі «Зміни до бюджету»). А ось розділ «Програми» містить лише перелік програм на поточний рік, а тексти програм треба шукати у рішеннях сесій, на яких вони затверджувалися (більшість – на [III сесії VIII скликання від 24.12.2020 р.](#)).

На сайті [Слобожанської громади](#) окремого розділу про бюджет – немає. Є підрозділ [«Програми ради»](#) (у розділі «Нормативна база»), але тих

програм, що планується фінансувати у 2021-му році, тут не розміщено. Тексти цих програм, як і додатки до бюджету, знаходяться у підрозділі [«Сесії»](#) (того ж розділу «Нормативна база»): програми та бюджет затверджено на [ІІІ сесії селищної ради VIII скликання 22.12.2020 р.](#)

На [сайті Роганської громади](#) є розділ «Бюджет», у якому розміщено рішення про затвердження бюджету на 2021-й рік з додатками. А розділу «Програми» – немає. Тексти програм розміщені у розділі «Сесії» ([підрозділ «Рішення»](#)). У матеріалах IV сесії селищної ради VIII скликання від 23.12.2020 р. є як рішення про бюджет з додатками, так і тексти програм, – вони затверджені саме на цій сесії.

На [сайті Малоданилівської громади](#) є підрозділ «Бюджет», але самого бюджету на 2021-й рік та додатків він не містить. Окремого розділу «Програми» – немає. Знайти документи можна у [матеріалах ІІІ сесії ради VIII скликання](#) від 15.12.2020 р., коли затверджувалися програми та бюджет.

Схожа ситуація – у Солоницівській громаді. Є «порожній» розділ [«Бюджет селища»](#), а текст бюджету з додатками та місцеві програми розміщені у матеріалах [ІІ сесії VIII скликання 1.12.2020 р.](#)

Подібне – й на [сайті Старосалтівської громади](#). На ньому також немає спеціального розділу з програмами, а розділ «Бюджет» не містить необхідних файлів. Програми та інформацію про їх фінансування можна знайти в розділі [«Документи»](#). Тут файли досить зручно згруповані за тематичними рубриками: окремо – документи по бюджету, окремо – по програмам, окремо – розпорядження міського голови тощо.

На сайті [Чкаловської громади](#) розміщення програм та рішень про бюджет виглядає хаотичним. На головній сторінці є розділ «Бюджет», але рішення про прийняття бюджету на 2021-й рік з додатками тут немає. Натомість, у одному з його [підрозділів](#) розміщені програми та рішення місцевої ради про їх затвердження. А про розподіл бюджетних коштів на 2021-й рік можна дізнатися з іншого розділу – «Рішення Чкаловської селищної ради» (тут є підрозділ [«Рішення сесій про селищний бюджет»](#), де на 2021-й рік розміщені як рішення щодо програм, так і щодо бюджету).

Громади низької інформаційної відкритості програм

Більшість таких громад оприлюднили інформацію по програмам та їх фінансуванню частково: у деяких на сайтах немає текстів програм, у інших – рішень про місцевий бюджет з додатком про фінансування програм.

[Сайт Зачепилівської громади](#), з першого погляду, виглядає інформаційно насиченим. На головній сторінці у верхньому меню є розділ [«Розвиток громади»](#), який містить не лише програму соціально-економічного розвитку на 2021-й рік, а й щомісячні звіти (довідки) про підсумки соціально-економічного розвитку. Ці документи дублюються у розділі «Економіка» у лівому боковому меню. В цьому ж меню є [розділ «Бюджет»](#), який містить рішення селищної ради про затвердження бюджету на 2021-й рік з додатком про розподіл коштів на місцеві програми. Але текстів цільових (галузевих) програм на 2021-й рік на сайті – немає.

Більшість з них затверджувалися на сесії селищної ради 24 грудня 2020-го р. (що видно з [додатку 4 до бюджету](#)), але у [розділі сайту «Рішення сесій»](#) по означеній сесії ані рішень про затвердження програм, ані текстів програм не розміщено.

Схожа ситуація – на [сайті Сахновщинської громади](#). В боковому меню головної сторінки є розділ «Бюджет селищної ради», який містить [рішення про прийняття бюджету на 2021-й рік](#) з додатками. З нього видно, які програми планується фінансувати в поточному році і в яких обсягах, а також – що більшість з них були затверджені на тій самій сесії місцевої ради, що і бюджет – II сесії VIII скликання від 24 грудня 2020 р. Матеріали цієї сесії знаходяться у іншому розділі сайту – «Рішення ради VIII скликання». Але [файл з матеріалами сесії](#) не містить текстів програм, – лише рішення про їх затвердження.

У [Дворічанській громаді](#) на головній сторінці сайту хоча і є розділ «Бюджет», але актуальної інформації на 2021-й рік він не містить. Розділу «Програми» немає. Бюджет громади на 2021-й рік затвердили [Рішенням селищної ради від 19 січня 2021 р. №25-VIII](#), але тоді витрат на місцеві програми не передбачили. Програми та зміни до бюджету щодо їх фінансування були затверджені пізніше – на [2-му пленарному засіданні II сесії VIII скликання 11 лютого 2021 р.](#) Тексти програм у матеріалах цього засідання є. Також на цьому засіданні прийняли рішення №151- VIII «Про внесення змін до рішення селищної ради від 19 січня 2021 року №25-VIII «Про бюджет Дворічанської селищної територіальної громади на 2021 рік», яким, зокрема, вирішили «затвердити розподіл витрат селищного бюджету на реалізацію місцевих/регіональних програм у сумі 103 000 гривень згідно з додатком 5 до цього рішення». Але самого додатку не оприлюднили.

Ще менше інформації про програми – у Коломацькій громаді. На [її сайті](#) немає не лише розділів «Бюджет» та «Програми», а й розділу «Рішення селищної ради». В інших розділах інформацію про цільові програми та їх фінансування з бюджету виявити також не вдалося. Єдине, – у лівому боковому меню є розділ [«Що планується»](#), де розміщено план (програму) соціально-економічного розвитку громади. Документ – середньостроковий, складений на 2021-2025 роки, досить змістовний, з докладним переліком цілей, завдань та заходів, в тому числі, на 2021-й рік. Серед джерел фінансування вказаний і місцевий бюджет. Але які суми витрат затверджено на цей рік – невідомо, через відсутність на сайті відповідних рішень місцевої ради.

На [сайті Нововодолазької громади](#) розділу з програмами – немає. Розділ «Бюджет» – є, але не містить файлів. Рішення сесій можна виявити, лише прокрутивши головну сторінку донизу, і називається він нестандартно – «Архів рішень сесій». Розділ перенаправляє на [Гугл-диск](#), де розміщені матеріали сесій. Шляхом тривалого пошуку вдається з'ясувати, що бюджет громади та більшість програм на 2021-й рік були затверджені місцевою

радою [24 грудня 2020-го р.](#) Але ані додатків до рішення про бюджет, ані текстів програм тут не оприлюднено.

Найнижчим рівнем інформаційної відкритості характеризуються ті громади, які взагалі не розмістили програм на 2021-й рік та відповідних додатків до рішень про бюджет. А також – ті, що не мають власних сайтів.

Так, у [Печенізької громади є сайт](#), але жодної актуальної інформації по програмам на ньому – немає. В розділі головного меню «Діяльність» є підрозділ «Офіційні документи», а у ньому, в свою чергу – підрозділи [«Бюджет сільської ради»](#) і [«Програми та положення»](#). Але ані бюджету на 2021-й рік, ані програм тут не розміщено. Так само, у підрозділі [«Сесії»](#) (де, за логікою, мають розміщуватися рішення місцевої ради) матеріали сесії, на якій затверджувалися програми та бюджет, відсутні.

[Сайт Новопокровської громади](#) навіть не містить підрозділів про програми, бюджет та рішення сесій. Є розділ «Офіційні документи» зі спеціальною пошуковою системою по сайту, але потрібних документів він не індексує. В той же час, на сайтах інших громад, де використовується подібна пошукова система, з її допомогою програми та бюджет досить легко знайти.

А у Безлюдівської та Височанської громад досі немає власних сайтів, – на фоні інших ці громади виглядають повністю інформаційно «закритими».

Висновки

В більшості селищних громад Харківського регіону (14 з 26-ти, або 53,8 %) виявлено середній рівень інформаційної відкритості місцевих програм та даних про розподіл місцевого бюджету на програми. Менше – тих, що мають низький рівень відкритості (9 з 26-ти, або 34,6 %). І найменша частка – це громади з високим рівнем інформаційної відкритості: їх всього 3 (11,5 %).

Позитивним є те, що чіткої кореляції рівня інформаційної відкритості і того, чи була громада в минулому райцентром, не виявлено. Якщо громада не була центром району, – автоматично не означає, що рівень її відкритості – низький. Навіть навпаки: з 13-ти таких громад 10 демонструють середній та високий рівень відкритості, і лише 3 – низький. З іншого боку, серед 13-ти громад-колишніх райцентрів 7 мають середній та високий рівень відкритості, і 6 – низький. В певній мірі ці факти можуть свідчити, що влада невеликих громад більш чутлива до реалізації принципу транспарентності у своїй політиці, а в колишніх райцентрах воліють взаємодіяти з громадськістю за традиційними схемами.

Громади середнього рівня відкритості на своїх сайтах в повному обсязі оприлюднюють програми та рішення про бюджет. Але фактором зниження рівня відкритості для них виступає відсутність стандартизації щодо розміщення документів на сайті. Внаслідок – вони розміщуються хаотично, в кожній громаді – по-своєму. Виходом тут може бути створення спеціальних методичних рекомендацій, де наводилися б уніфіковані правила розміщення документів на сайтах для територіальних громад. Розробкою таких рекомендацій може зайнятися профільне Міністерство розвитку громад та територій. Користь від них була б очевидна: стандартизація системи

наповнення сайтів громад значно підвищила б рівень транспарентності місцевої влади.

А щодо громад з низьким рівнем інформаційної відкритості, основна проблема, скоріше за все, – у низькому рівні виконавчої дисципліни. Місцеві посадовці не переймаються оперативним розміщенням документів на сайті. В результаті, органи місцевого самоврядування виглядають такими, що не дотримуються принципу відкритості, – одного з визначальних у реформі децентралізації.

Виявлена й ще одна проблема: плутанина з назвою програмного документу соціально-економічного розвитку громад. В деяких громадах його називають «програма», а в інших – «план». Ця ситуація – наслідок нечіткості формулювань у нормативно-правових актах (на яку ми звертали увагу в одному з попередніх матеріалів). Зокрема, в Наказі №75 від 30.03.2016 р. Міністерства регіонального розвитку, будівництва та ЖКГ України означений програмний документ називається «план (програма) соціально-економічного розвитку громади». Як наслідок, в громадах виникають розбіжності щодо назви документу, а громадськості стає важче його ідентифікувати. На нашу думку, з огляду на логіку програмно-цільового підходу, який має застосовуватись в управлінні розвитком громад, цей документ доцільніше називати «програма соціально-економічного розвитку».

Аналітичний центр «Обсерваторія демократії». Матеріал підготовлений в рамках проекту «Promoting Democratic Elections in Eastern Ukraine», який реалізується за фінансової підтримки Національного фонду на підтримку демократії (NED). Зміст публікації не обов'язково відображає точку зору NED і є предметом виключної відповідальності Аналітичного центру «Обсерваторія демократії» (*Інформаційна відкритість програм селищних громад Харківської області // <https://www.prostir.ua/?news=informatsijna-vidkrytist-prohram-selyschnyh-hromad-harkivskoj-oblasti>. – 2021. – 29.03*).

Мінцифри активно працює над цифровою трансформацією регіонів. На засіданні Львівської міської ради було ухвалено Програму цифрового перетворення Львівської міської територіальної громади на 2021-2025 роки. Це ще один крок на шляху до побудови найзручнішої країни у світі, де кожен українець користується доступними онлайн-сервісами.

Попередня така програма діяла у Львові з 2016 року. Завдяки цьому Львів став лідером у сфері впровадження електронного урядування та розумного міста (smart city). Нова програма сприятиме досягненню світових стандартів надання е-послуг для мешканців громади. А також забезпечить відкритість влади міста, ефективність управління та впровадження інформаційних технологій у всіх сферах.

Завдання:

Забезпечення однакового рівня доступу до всіх електронних послуг та сервісів для мешканців усіх населених пунктів Львівської міської територіальної громади.

Понад 50 % користувачів отримуватимуть послуги онлайн (в тому числі адміністративні).

Підвищення рівня автоматизації управлінських процесів Львівської міської ради, а також комунальних підприємств та установ міста.

Модернізація всіх сфер діяльності міста – охорона здоров'я, освіта, культура, транспорт, безпека, благоустрій тощо.

Забезпечення рівня цифрової грамотності населення на рівні «вище середнього».

Для реалізації цих завдань передбачено 55 проектів у 16 напрямках. Серед яких – ІТ-інфраструктура, електронні послуги, відкриті дані, електронна демократія, цифрова грамотність, кібербезпека, е-освіта, е-охорона здоров'я, смарт-мобільність, смарт-довкілля тощо.

Загалом розвиток е-урядування забезпечує діалог між громадянами, бізнесом та владою, а також є інструментом швидкого доступу до публічної інформації та покращення якості надання послуг мешканцям (*Цифрова трансформація Львова – ухвалено Програму цифровізації до 2025 року // <https://www.kmu.gov.ua/news/cifrova-transformaciya-lvova-uhvaleno-programu-cifrovizaciyi-do-2025-roku>. – 2021. – 22.03*).

Експертний погляд

Михайло Федоров, віцепрем'єр-міністр України, міністр цифрової трансформації:

Україна – перша держава у світі, у якій люди користуватимуться цифровими паспортами нарівні з паперовими.

Сьогодні ми зробили ще один важливий крок до побудови цифрової держави. Цифрові паспорти в мобільному застосунку Дія офіційно прирівняли до паперових та пластикових документів. Верховна Рада ухвалила законопроект про цифрові паспорти у другому читанні. Україна стала першою країною у світі, яка повністю узаконила е-паспорт.

У квітні минулого року Мінцифра запустила перші у світі електронні паспорти. ID-картка та закордонний біометричний паспорт стали доступними просто у смартфоні кожного українця – у мобільному застосунку Дія. До цього дня використання цифрових паспортів у Дії регулювалося постановою Кабінету Міністрів від 15 квітня 2020 року. А прийняття цього законопроекту підвищує статус використання е-паспортів на юридичному рівні.

Цієї осені Україна переходить у режим «без паперів». І ухвалення закону про цифрові паспорти – один з найважливіших кроків до цього. Адже саме паспорт є основним документом для отримання державних послуг.

Відтепер цифрові паспорти стають абсолютними аналогами паперових і пластикових документів. Українці більше не стикатимуться з ситуаціями, коли цифровий паспорт не приймають. А зможуть користуватись цифровими паспортами нарівні з паперовими. До того ж ми постійно підтверджуємо, що цифрові документи в Дії захищені набагато більше ніж паперові.

Українці можуть користуватися цифровими паспортами в більшості життєвих ситуацій.

Мобільний застосунок Дія, напевно, найбезпечніший продукт, який створювався за останні роки. З усім своїм функціоналом і активним розвитком Дія не зберігає персональні дані. По суті, застосунок – це транзитний шлях, платформа, яка відображає те, що є про вас у реєстрах.

Мінцифра провела низку аудитів, щоб гарантувати користувачам мобільного застосунку повну безпеку персональних даних, а також отримала атестат відповідності Комплексної системи захисту інформації (КСЗІ).

Як Україні це вдалося? **Основні кроки реалізації:**

1. Найперше це, звісно, ідея. Після того, як у лютому минулого року ми оцифрували водійське посвідчення та презентували його в мобільному застосунку Дія, ми зрозуміли, що не повинні зупинятися на цьому. Тому ми вирішили оцифрувати найголовніший документ українців – паспорт. Ми активно вивчали міжнародний досвід та шукали способи реалізувати це на державному рівні.

А що у світі?

- Данія, до прикладу, на першому місці в рейтингу розвитку електронного урядування ООН, але цифрових документів там поки що немає.

- У Польщі є мобільний застосунок – аналог нашої Дії. Мобільний застосунок MObywatel почав працювати наприкінці 2019 року. Він відображає 7 цифрових документів. Однак цифровою ID-карткою посвідчити особу можна не в усіх ситуаціях. Тільки в тих, які за законом не вимагають фізичного паспорта. Тому такий документ не можна вважати абсолютною альтернативою звичайному паспорту. А у Великобританії та ОАЕ громадянам доступні е-паспорти, які можна використовувати лише в аеропортах для проходження контролю.

- У деяких країнах, як, наприклад, у Китаї, доступні паспорти в застосунках, однак недержавних. Громадянам Китаю доступні віртуальні ID-картки, інтегровані в мобільний застосунок WeChat. Користувачі можуть використовувати його, щоб ідентифікувати себе, коли вони заселяються в готелі, і навіть для отримання деяких державних послуг. Однак наразі проєкт запустили лише в деяких регіонах.

- Громадяни Південної Кореї також можуть посвідчувати свою особу за допомогою цифрових документів у смартфоні – мобільного застосунку, у якому спочатку можна було здійснювати лише фінансові транзакції, а згодом туди додали і водійські посвідчення.

- В Естонії 70 % населення користується цифровою ID-карткою, за якою 99 % державних послуг є доступними онлайн, зокрема, зі смартфона. eID в Естонії є одразу й національною картою медичного страхування, і посвідченням особи для доступу до державних баз даних для перевірки медичних записів, отримання електронних рецептів. За допомогою цифрового паспорта естонці підписують документи, входять до банківських рахунків, сплачують податки та голосують через інтернет.

- У деяких країнах також є цифрові паспорти, за ними можна отримати певні державні послуги та посвідчити свою особу. Однак Україна є першою країною у світі, яка реалізувала та повністю узаконила цифровий паспорт.

2. Наступним кроком реалізації була робота з Державною міграційною службою. Разом з ДМС ми покращили їхні технічні можливості, щоб вони могли цілодобово відображати дані громадян з реєстрів. А крім того, ми забезпечили можливість перевіряти дійсність документів через QR-код.

3. Далі технічна реалізація в застосунку. Дизайн цифрових паспортів розроблено таким чином, щоб громадянам було зручно посвідчувати свою особу. У застосунку запущено як ID-картку, так і закордонний біометричний паспорт. І хоча цифровим закордонним паспортом можна користуватися лише на території України, так ми надали значно більшій кількості українців можливість користуватися паспортом у смартфоні.

4. Також розроблено постанову Кабінету Міністрів від 15 квітня 2020 року про експеримент, яка повністю легалізувала паспорти в Дії. Оскільки

це абсолютно нова технологія, в державі спочатку вона має пройти певний випробувальний період.

5. Наступним кроком була участь у розробці Законопроекту про цифрові паспорти, який за успішними результатами експерименту легалізує цифрові паспорти та повністю прирівнює їх до інших форм документа.

6. До того ж, ми хотіли надати паспорту всі можливості, які є в паперових та пластикових документів. Тому для того, щоб максимально розширити перелік ситуацій, де можна скористатися цифровим паспортом, у жовтні запустили шеринг документів. Це революційна функція, завдяки якій ми всі можемо забути, що таке паперові копії документів. Вона дозволяє передавати цифрову копію паспорта одразу в електронну систему організації, де ви отримуєте послуги.

Ми максимально цифрова сім'я, і паперові паспорти у нас зберігаються в коробці десь у шафі на поличці. Я пам'ятаю, як уперше в реальному житті після запуску я стикнувся з шерингом паспорта, коли моя дружина забирала посилку на Новій пошті. Вартість була більшою за 5 тисяч гривень, тому потрібно було надати копію паспорта (за правилами Нацбанку). Їй запропонували поділитися копією з Дію. Вона відкрила застосунок, менеджер відсканував штрихкод, на екрані з'явилося повідомлення, де вказується організація, що запитує документи. Вона натиснула «Поділитися» і це все. Кілька кліків. Десять секунд. «Це космос», – відреагувала моя дружина. Для мене це була найкраща оцінка нашої роботи.

7. А для того, щоб повністю впровадити паспорт на всіх рівнях, ми створили відділ впровадження. Це був ще один крок. Насправді це окремий величезний пласт роботи. Тому є спеціальна команда, яка займається тим, щоб Дію приймали скрізь. Вони напряму комунікують з вендорами, домовляються з ними та оптимізують цей процес.

Крім бізнесу, який приймає документи, окремий напрямок роботи команди впровадження – державні органи та ЦНАПи. Адже вони теж працюють із документами громадян. Тут запровадити цифрові документи буває навіть складніше. Державні органи, на жаль, повільніше реагують на будь-які інновації. Восени Україна переходить у режим «без паперів» і пришвидшення цього процесу – теж велика частина нашого відділу впровадження.

Коли Дію прийматимуть скрізь?

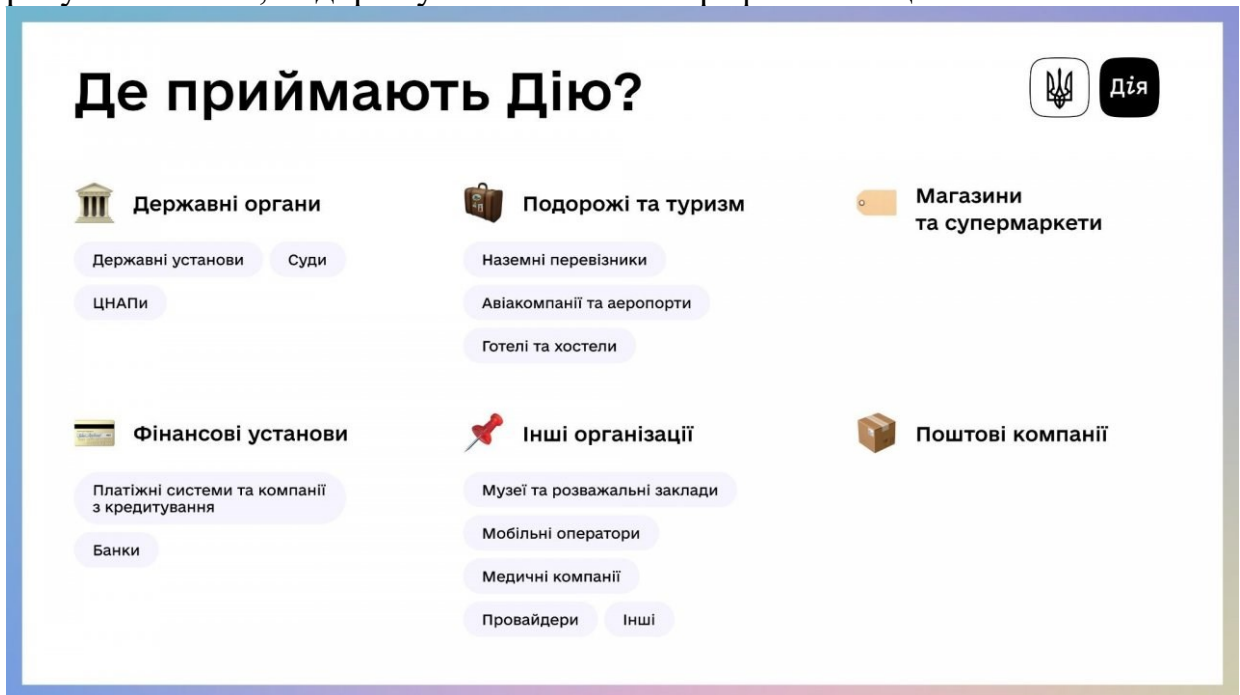
Проблему впровадження трансформацій ми відчуваємо щодня. Коли Дію не приймають у певному банку, або поліція відмовляється приймати цифрові посвідчення водія. Хоча начебто розроблена технологія, та прийняті всі необхідні нормативні акти.

Закон має вирішити ці проблеми і полегшити впровадження цифрових сервісів на всіх рівнях. І насправді швидкість впровадження інновацій прямо пропорційна бажанню кожного з нас користуватися Дією.

Сьогодні оцінити зручність цифрового паспорта в Дії можуть близько 5 млн власників ID-картки та 18 млн власників біометричного закордонного паспорта.

І ми постійно підтверджуємо безпеку Дії. У грудні 2020 року провели багбаунті Дії. Етичні хакери з усього світу тестували Дію на захищеність та намагалися її «зламати». Вразливостей, що можуть впливати на безпеку персональних даних, не виявили. Плануємо проводити такі тести на постійній основі та готуємося до запуску другого етапу багбаунті.

Українці вже можуть користуватися цифровими паспортами в більшості життєвих ситуацій – отримати посилку на пошті, відкрити банківський рахунок онлайн, подорожувати лише зі смартфоном тощо.

Так держава перетворюється на зручний і зрозумілий сервіс. Створюється абсолютно новий рівень взаємодії громадян з державою та бізнесом.

Можна запускати тисячі нових революційних сервісів, однак якщо ними ніхто не буде користуватися та довіряти їм, то який у цьому сенс? Нові послуги та функції, а особливо цифрові документи – це завжди про зміну системи і споживчої поведінки (*Україна першою у світі узаконила е-паспорт. Як нам це вдалося // <https://nv.ua/ukr/opinion/diya-yak-pracyuvatime-elektronniy-pasport-novini-ukrajini-50151018.html>. – 2021. – 30.03*).

Податкова система в рамках спеціального правового режиму Дія City зменшить податкове навантаження у 5 разів, якщо оплачувати податки «у білу», порівняно з чинним оподаткуванням. Тобто в Україні будуть створені найкращі податкові умови для ведення ІТ-бізнесу.

Про це заявив **Віцепрем'єр-міністр – Міністр цифрової трансформації Михайло Федоров** на пресконференції, присвяченій презентації доопрацьованого основного законопроекту про Дія City №4303.

За його словами, сьогодні в багатьох країнах з'являються нові можливості для розвитку ІТ-бізнесу. Натомість Україна, яка має величезний потенціал, залишається осторонь цих процесів. У країні катастрофічно не вистачає продуктивних компаній, а українські стартапи віддають перевагу іншим юрисдикціям.

«Ми хочемо, щоб Україну знали як країну з найкращою податковою системою, як країну стартапів та великих продуктивних компаній, як державу, де легко вести бізнес. Нам потрібно, щоб в Україні з'явилась велика кількість продуктивних компаній, щоб ІТ-спеціалісти могли більше заробляти. Дія City – унікальна можливість для нашої країни це забезпечити. Водночас ми будемо підтримувати ту систему, яка зараз працює, ми виступимо її адвокатами», – підкреслив очільник Мінцифри.

Концепція також враховує усі можливі правові запобіжники, щоб захистити бізнес та стимулювати надходження інвестицій в Україну. Михайло Федоров впевнений, що це дозволить зробити Україну помітним високотехнологічним гравцем на світовій мапі.

Народний депутат, голова фракції «Слуга Народу» Давид Арахамія також вважає, що Дія City допоможе створити в Україні умови для розвитку продуктивних компаній.

«Сьогодні не усім підходять наявні в Україні умови, світові компанії також не можуть зайти, вони не вірять чинній системі. Тому вирішено створити фактично віртуальну зону, яка розповсюджуватиметься на всю країну. Участь у ній буде добровільна», – наголосив народний депутат.

Він також запевнив, що зробить все можливе, щоб законопроект №5054 щодо визначення поняття трудових відносин та ознак їх наявності, проти якого виступає ІТ-індустрія, не було прийнято.

Заступник міністра цифрової трансформації Олександр Борняков зі свого боку додав, що Мінцифра не буде регулятором Дія City. Законодавством будуть визначені чіткі критерії вступу у спецрежим, які не допускать дискреції. Він також підкреслив, що резидентство у Дія City буде абсолютно добровільним.

«Ми пишаємось історією успіху українців, але в нас немає історії успіху українських високотехноло компаній. Дія City – це спосіб створити такі умови, щоб ці компанії вибирали Україну», – додав він.

Заступник голови Комітету з питань цифрової трансформації Єгор Чернів зупинився на деталях доопрацьованого базового законопроекту про Дія City №4303. Він повідомив, що документ враховує більшість побажань ІТ-індустрії та найкращі положення альтернативних проектів закону №4303-1 та №4303-2.

Співголова ІТ-комітету Європейської Бізнес Асоціації Валерій Красовський наголосив, що в процесі розробки законодавчої бази Дія City

вдалось узгодити багато питань завдяки плідному та постійному діалогу. Зокрема, скасовано обов'язковість створення Організації резидентів з обов'язковими внесками, передбачено прозорий вхід, погоджено критерії резидентства та автоматичну перевірку, погоджено мінімально можливий обсяг регуляторних та контрольних повноважень Мінцифри.

Засновник і CEO компанії Ajax Systems Олександр Конотопський під час пресконференції зазначив, що Україні вкрай необхідно запровадити особливі податкові умови для ІТ-компаній, оскільки чинні – неконкурентні.

«Наприклад, сьогодні експорт України становить близько 50 млрд доларів, а обсяг продажу навушників AirPods – в межах 15 млрд доларів. Потрібно створити талановитим людям умови, щоб вони створювали цінності, інших варіантів немає», – зазначив він, додавши, що саме Дія City формує конкурентноздатну юрисдикцію.

Голова ЕРАМ Україна Юрій Антонюк вважає Дія City найкращим результатом співпраці держави та ІТ-галузі і висловив думку, що багато його колег підтримують цю концепцію.

«Я впевнений, що разом ми створимо найкращі умови і будемо гармонійно розвивати і наявні сервісні напрями, і продуктові компанії, стартапи і хайтек, для того, щоб підтвердити, що Україна – найкращий хаб і концентрація талантів», – наголосив він.

Дія City – це спеціальний правовий режим для ІТ-галузі, який передбачає комплекс стимулів для розвитку України як високотехнологічної цифрової держави.

Невдовзі буде проведена розширена презентація Дія City для представників ІТ-індустрії (*Михайло Федоров: Дія City допоможе зменшити податкове навантаження у 5 разів // <https://thedigital.gov.ua/news/mikhaylo-fedorov-diya-city-dopomozhe-zmenshiti-podatkove-navantazhennya-u-5-raziv>. – 2021. – 25.03*).

5 **февраля т.г. Верховная Рада Украины приняла Закон Украины «О внесении изменений в некоторые законодательные акты Украины относительно учета трудовой деятельности работника в электронной форме».** Им вводится учет трудовой деятельности в электронной форме, то есть в реестре застрахованных лиц Государственного реестра общеобязательного государственного социального страхования.

В Региональном центре по предоставлению БВПД в Херсонской области рассказали, что включение в Государственный реестр недостающих сведений о трудовой деятельности работников будет осуществляться Пенсионным фондом Украины на основании сведений, представленных работодателем или работником, скрепленных квалифицированным электронным подписью, в течение 5 лет со дня вступления в силу Закона.

Трудовая книжка больше не будет основным документом о трудовой деятельности, а после включения в Государственный реестр недостающих

сведений о трудовой деятельности работника, она будет выдана работнику под подпись. Работник может хранить трудовую и по желанию требовать от работодателя внесения в нее сведений о трудовой деятельности. Собственник или уполномоченный им орган по требованию работника обязан вносить в трудовую книжку, что сохраняется у работника, записи о приеме на работу, переводе и увольнении, поощрениях и награждениях за успехи в работе.

Страховой стаж будет исчисляться по данным, содержащимся в Государственном реестре, а за периоды, за которые не внесены данные в Государственный реестр – в порядке и на условиях, предусмотренных законодательством, действовавшим ранее.

Назначении (перерасчете) пенсии будет осуществляться или по обращению лица, или автоматически в случаях, предусмотренных законодательством. Обращение за назначением (перерасчетом) пенсии будет осуществляться путем подачи заявления и других документов, необходимых для назначения (перерасчета) пенсии, в территориальный орган Пенсионного фонда или в уполномоченный им орган или уполномоченного лица застрахованным лицом лично или через законного представителя недееспособного лица, лица, дееспособность которого ограничена, малолетнего или несовершеннолетнего лица.

Назначение пенсии по возрасту будет осуществляться автоматически (без обращения лица) в случае получения застрахованным лицом права на назначение пенсии по возрасту по достижении пенсионного возраста, на основании сведений, имеющихся в системе персонифицированного учета, если до достижения пенсионного возраста лицо не сообщило о желании получать пенсию с более позднего возраста. В случае отсутствия в системе персонифицированного учета сведений о страховом стаже, необходимый для назначения пенсии по возрасту, территориальный орган Пенсионного фонда информировать застрахованное лицо, в том числе из-за ее личный электронный кабинет на веб-портале электронных услуг Пенсионного фонда об отсутствии таких сведений и необходимости их представления (при наличии). В случае если документы о страховом стаже не представлены в течение 3 месяцев со дня достижения застрахованным лицом пенсионного возраста, будет считаться, что застрахованное лицо изъявило желание получать пенсию с более позднего возраста.

В свою очередь, Владимир-Волынский местный центр по предоставлению БВПД акцентирует, что ***Закон предусматривает, в частности:***

- внесения сведений о трудовой деятельности в Государственный реестр через веб-портал электронных услуг ПФУ в виде сканированных или оцифрованных копий, предусмотренных законодательством документов (трудовой книжки, справок и т.п.), осуществляется работником и работодателем с обязательным наложением квалифицированного электронной подписи;

- если лицом перенесено назначения пенсии и продлено пребывание в трудовых отношениях, размер ее пенсии будет повышаться на 0,5-0,75 % *(Внедрение электронной трудовой книжки: основные аспекты // <https://kurs.com.ua/novost/311099-vnedrenie-alektronnoi-trudovoi-knizhki-osnovnie-aspekti?source=ukrnet>. – 2021. – 17.03).*

Марі Педак, керівниця проектів EGOV4UKRAINE і EU4DigitalUA: **Хотіла би сказати трохи про трембіту.**

Ні, не про гучний український музичний інструмент. У давні часи, серед іншого, засіб зв'язку чабана з його селом в Карпатах. Йтиметься про «Трембіту» – систему обміну даними. Вона беззвучна і невидима, хоча її основною функцією також є зв'язок.

Ця «Трембіта» з'єднує між собою електронні реєстри органів влади і забезпечує взаємодію між ними. Так відбувається обмін даними, необхідними для надання електронних послуг громадянам, а також для інших цілей електронного врядування. Завдяки цьому людям для отримання тої чи іншої послуги не потрібно надавати органам довідки, а чиновникам – витрачати час на паперову роботу.

єМалятко – як це відбувається

Можливо, доречно навести приклади того, як система працює і допомагає простим українцям. Як, власне, бігають дані, а не люди.

Мабуть, найпоказовішою в цьому плані є комплексна послуга єМалятко, що працює на базі «Трембіти».

Вона передбачає надання за однією онлайн заявою до дев'яти послуг, пов'язаних з народженням дитини. Батькам не потрібно окремо відвідувати низку установ, витрачаючи час і, часто, нерви. У деяких випадках оформити послугу можна вже в своєму особистому кабінеті на порталі Дія, в інших – в пологовому будинку або в ЦНАПі.

Як же бігають в цьому випадку дані, а не люди? Давайте зазирнемо за лаштунки процесу.

Після заповнення заявки на порталі Дія (особисто заявником або ж через адміністратора) вона надходить до органів Міністерства юстиції, і там створюється актовий запис в Державному реєстрі актів цивільного стану. Далі дані цього запису паралельно «біжать» від мін'юсту до Державної податкової служби (ДПС) і Державної міграційної служби (ДМС).

ДПС присвоює малюку індивідуальний податковий номер (ІПН) і вносить його до Держреєстру фізичних осіб-платників податків. ДМС присвоює унікальний номер запису в реєстрі (УНЗР) і вносить цей номер в Єдиний державний демографічний реєстр. Від цих служб дані надходять назад до мін'юсту – для оформлення Свідоцтва про народження дитини.

Мін'юст завершує оформлення свідоцтва, вносячи в нього отримані ІПН і УНЗР. Після цього дані документа про народження йдуть від мін'юсту в Інформаційну систему Міністерства соціальної політики. Його органи

ухвалюють рішення щодо пов'язаних із народженням соціальних виплат і пересилають результат до мін'юсту.

Паралельно Міністерство юстиції відсилає дані свідоцтва про народження до Реєстру територіальних громад ДМС, далі вони надходять до Реєстру територіальної громади конкретного органу місцевого самоврядування для реєстрації місця проживання дитини. Після завершення ДМС також шле результати в Мін'юст.

Міністерство юстиції все це збирає, формує результат розгляду заявки і пересилає його на портал Дія, тобто заявнику.

Батьки тим часом займаються дитиною та іншими нагальними питаннями, а не оббиванням порогів різних установ. Усі обміни даними між відомствами відбуваються через «Трембіту». Яка, серед іншого, забезпечує і захищеність інформації.

Невидима, але не абстрактна

Те ж при реалізації іншої електронної послуги – ID-14. При отриманні першого паспорту в органах Державної міграційної служби підліток відразу ж отримує індивідуальний податковий номер.

Раніше потрібно було спочатку відвідати податкову і отримати ПН, а потім йти до ДМС оформлювати ID-карту. Зараз підліток йде в ДМС і там подає заяву – а в податкову замість нього «біжать» відіслані через «Трембіту» дані, необхідні для оформлення індивідуального податкового номера. ДПС оформляє ПН і відсилає номер через систему назад в «міграційку», а та вносить його в ID-карту.

На відміну від трембіти-інструмента, «Трембіта»-система дуже молода.

Її було створено у 2017-2018 роках, у рамках фінансованого ЄС проекту EGOV4UKRAINE програми U-LEAD с Європою і у тісній співпраці з українськими партнерами.

У травні 2019-го відбувся перший обмін даними через систему: між електронними реєстрами Національної служби охорони здоров'я та Державної служби з питань лікарських засобів і контролю над наркотиками. Так відбувається автоматична перевірка ліцензій аптек, які беруть участь в програмі «Доступні ліки». Це не тільки звільняє держслужбовців від ручної перевірки інформації, але й запобігає можливим зловживанням, заощаджуючи таким чином кошти платників податків.

У кінці лютого 2021-го наш проект завершив роботу над компонентом з розробки і впровадження системи. 11 березня ми підіб'ємо підсумки спільної з українськими партнерами роботи над «Трембітою» та розвитком системи в цілому. Пройде представницька онлайн конференція за участі віцепрем'єра Михайла Федорова, посла Євросоюзу Матті Маасікаса, інших представників інституцій, прямо або опосередковано причетних до процесу створення та імплементації системи.

Трохи сумно завершувати такий важливий етап, в який було вкладено багато сил і коштів. Але водночас приємно, що ми залишаємо результат, який справлятиме величезний вплив на життя українців і сприяти розвитку країни.

«Трембіта» невидима – але вона аж ніяк не абстрактна. У промислову експлуатацію систему було введено на початку 2020-го, а сьогодні вона вже є основою для цифрової трансформації України. Більше 80 органів влади підписали угоди на підключення до «Трембіти», між ними налагоджено понад 180 електронних взаємодій. Усього через систему відбулося вже близько 22 млн. обмінів даними. Безумовно, ці цифри постійно зростатимуть.

Що далі: плани і орієнтири

Можна наводити інші цікаві приклади вже налагоджених взаємодій і послуг. Але не менше важливими є подальші перспективи.

Зокрема, плани щодо впровадження реєстрації місця проживання онлайн. Уряд анонсував запуск пілотного проекту в квітні цього року.

Зміна реєстрація місця проживання – найбільш затребувана державна послуга, і її електронізація безумовно стане черговим успіхом цифрової трансформації України. Можливо, подією 2021 року. Система «Трембіта» забезпечуватиме в цьому випадку взаємодію електронних реєстрів територіальних громад органів місцевого самоврядування з Реєстром територіальної громади Державної міграційної служби.

Зараз триває ще один важливий процес. У рамках проекту EGOV4UKRAINE було також створено інформаційну систему «Вулик» для центрів надання адміністративних послуг. Вона автоматизує роботу ЦНАПів і підключена до «Трембіти». Таким чином, через систему «Вулик» може взаємодіяти з електронними реєстрами центральних органів влади і органів місцевого самоврядування, забезпечуючи необхідний обмін даними між ними та ЦНАПами. Завдяки цьому центри зможуть надавати послуги значно швидше і якісніше.

На початку року пілотний проект стартував у Центрі адміністративних послуг Чорткова Тернопільської області. «Трембіта» дозволяє ЦНАПу реєструвати місце проживання людини, забезпечуючи обмін даними між «Вуликом» та Реєстром територіальної громади. Сподіваємося, протягом 2021 року використання «Трембіти» центрами адміністративних послуг стане звичайною практикою.

У цілому, уряд України задекларував амбітні плани щодо забезпечення до 2024 року можливості надання усіх державних послуг онлайн – і це дуже серйозна мета, яка вимагає завзятості й значних зусиль. Тому попереду багато роботи. В тому числі, до речі, і щодо згаданої послуги «Малятко» – вона ще не завершила «експансію» всією країною, хоча й скористалися нею вже понад 76 тисяч сімей.

Але процес цифрової трансформації в Україні дуже динамічний. Цілі визначено, політична воля до їх досягнення є, присутня підтримка міжнародних партнерів. А значить, все повинно вийти.

Фінансований Євросоюзом і його державами-членами проект EGOV4UKRAINE добігає кінця, але вже набирає темп новий проект EU4DigitalUA. До його завдань також входить налагодження інтероперабельності – тобто, здатності інформаційних систем і електронних

реєстрів органів влади до взаємодії між собою. Продовжиться розвиток електронних сервісів, що базуються на «Трембіті». Обидва проекти реалізує естонська Академія електронного урядування – таким чином, має місце спадковість.

І про орієнтири. «Трембіту» створено за прикладом естонської системи X-Road, яка забезпечує доступність в Естонії 99 % послуг онлайн. До неї підключено більше 760 урядових, громадських і приватних організацій. Система робить можливими близько 3000 електронних послуг, заощаджуючи бюджетні кошти, час громадян і бізнесу.

Це те, на що має всі підстави орієнтуватися і Україна. А коли бачиш привабливу і реальну мету – йти набагато легше (*Аби бігали дані, а не люди: як ми разом зробили «Трембіту»* // <https://ua.interfax.com.ua/news/blog/729152.html>. – 2021. – 10.03).

Міжнародний день відкритих даних запровадили ще у 2010 році. Дата проведення кожного року змінюється, але традиційно залишається десь у діапазоні між груднем та березнем. У 2021 році Open Data Day по всьому світі відзначають 6 березня. Ми поговорили з експертом та дізналися, як змінилася сфера відкритих даних в Україні.

Ще донедавна сфера відкритих даних здавалася чимось незвичним та дивним, а при словосполученні «відкриті дані» на думку спадали лише записані архіви. Втім, часи змінюють і зараз відкриті дані – це те, без чого не може нормально функціонувати ні держава, ні бізнес, ні звичайні громадяни.

Як змінилася сфера відкрити даних в Україні

Євген Поремчук, експерт з електронного врядування, засновник ІТ-компанії BWN GROUP, голова ГО «Електронна республіка», каже, що дані – це нова нафта 21 сторіччя, адже це предмет бартеру підприємців та валюта дипломатів.

Для України – це (Міжнародний день відкритих даних, – ред.) насправді заслужене свято, бо за останні роки наша країна показує високі результати у відкритті державної інформації, – каже Поремчук.

Дійсно, у грудні 2020 року Європейський портал даних (EDP) опублікував звіт Open Data Maturity Report 2020 про рівень розвитку сфери відкритих даних. Україна вперше брала участь у цьому рейтингу та увійшла до переліку країн, які швидко розвиваються (Fast-trackers), разом з Італією, Нідерландами, Німеччиною, Словенією, Фінляндією і Швецією.

Набравши 2 180 балів із 2 600 можливих, Україна посіла 17 місце в рейтингу, продемонструвавши «рівень зрілості» сфери відкритих даних на рівні 84 %, при цьому середній «показник зрілості» сфери у Європі становить 78 %. Загалом, за всіма показниками Україна продемонструвала вищі результати, ніж у середньому по Європі.

За що Україна отримала бали:

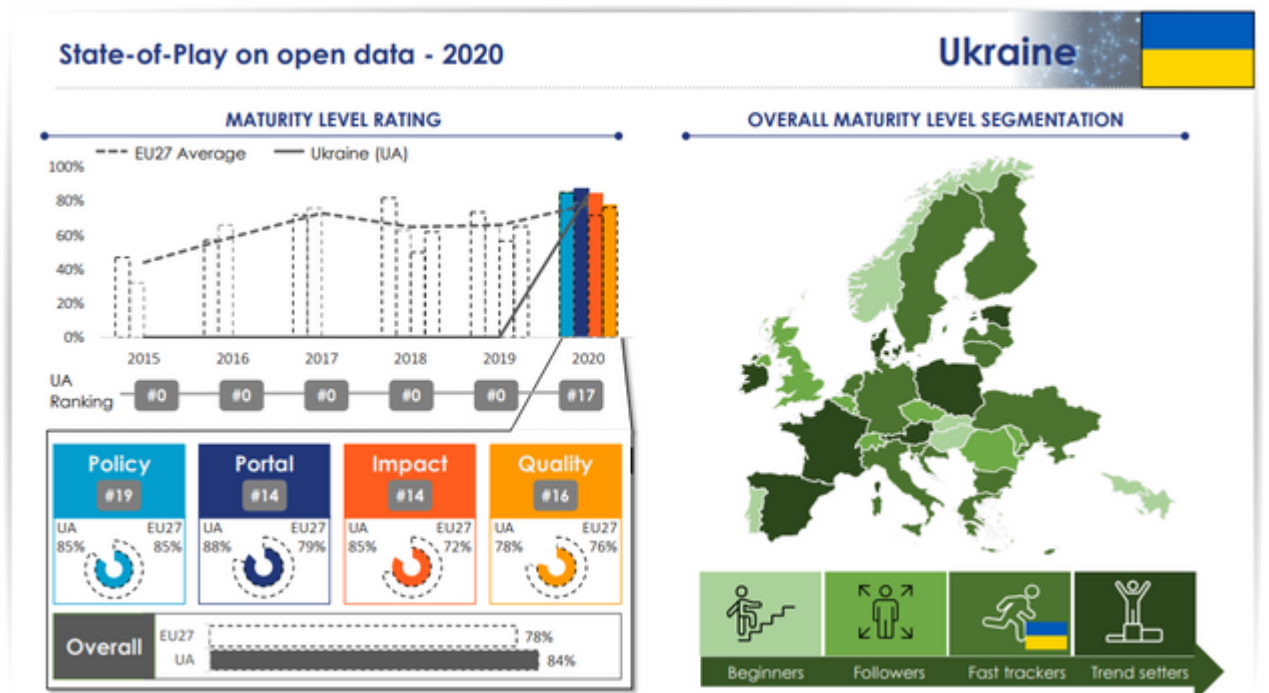
Державна політика (554 бали, або 85 %). Аналізувалась відповідність законодавства міжнародним стандартам, державна стратегія щодо розвитку

сфери відкритих даних на національному та місцевих рівнях, а також те, які ініціативи впроваджуються для розвитку навичок держслужбовців, що працюють із даними.

Єдиний державний вебпортал відкритих даних (569 балів, або 88 %). Дослідники високо оцінили функціонал національного порталу відкритих даних, його розвиток, частоту оновлень та рівень його використання.

Вплив відкритих даних у різних сферах: економічна, державне урядування, соціальна, екологічна (550 балів, або 85 %).

Якість даних, що публікуються на порталі, їх відповідність до міжнародного DCAT-AP стандарту (492 бали, або 78 %). За цим критерієм Україна продемонструвала вищу оцінку, ніж середній рівень у країнах ЄС, який становить 76 %.

Україна у рейтингу відкритих даних / Скріншот з Open Data Maturity Report 2020

Чому сфера відкритих даних важлива

Євген Поремчук пояснив, що все це означає для простого українця. Так, за підрахунками експертів, близько 5 мільйонів українців щомісяця використовують сервіси на основі відкритих даних. Утім, статистика не каже, скільки з них здогадуються про те, що ці сервіси – на основі відкритих даних.

Між тим, саме на основі OpenData працюють мобільні додатки «Автономери України», «Пошук по авто номеру», «Авто инфо» та інші, які дозволяють миттєво знайти всю інформацію за номером автомобіля (фото, інформацію про викрадення, технічні характеристики тощо), мобільний додаток «Штрафи UA», додатки з кадастровими картами, мобільні додатки та сервіси для моніторингу судових рішень, перевірки ліків («Ліки контроль»), сервіс перевірки забрудненості річок «Чиста Вода», – говорить Поремчук.

Він додає, що таких сервісів уже сьогодні достатньо багато – від загальнонаціональних до місцевих, на кшталт «Відкритого е-квитка

Житомира» чи «Зелений Кропивницький». Також цікаво, що станом на сьогодні більшість рішень – саме рішення для громадян чи розроблені громадськими активістами.

Як можуть допомогти відкриті дані

Як ми вже зазначили, завдяки відкритим даним українці мають доступ до великого пласта інформації: починаючи від заторів на дорогах та закінчуючи реєстрацією того чи іншого препарату. Наприклад, зараз українці можуть забезпечити себе від економічних злочинів та шахрайства, скориставшись сервісами YouControl, OpenDataBot, щоб перевірити людей та компанії, з якими вони планують працювати. Разом з тим на практиці можна використати відкриті дані й для власного бізнесу.

Євген Поремчук каже, що оброблені відкриті дані – це продукт, який користується попитом. Ці дані (та вашу роботу над ними) можна візуалізувати в додатку чи сервісі та, відповідно, монетизувати. Головне – додана вартість, яку в них ви вкладаєте.

Наприклад, український сервіс перевірки контрагентів YouControl використовує відкриті дані для формування досьє компаній і бере плату за доступ до таких досьє, в котрих структуровано та систематизовано інформацію з безлічі розрізнених джерел, – наводить приклад експерт.

Також можна розвивати власний бізнес, використовуючи відкриті дані. Відкриті дані – величезне і безкоштовне джерело інформації, що допоможе покращити бізнес-процеси в компанії. Наприклад, британський ритейлер TESCO використовує загальнодоступну інформацію про погоду для створення погодинних моделей попиту, що позитивно позначається на операційній ефективності бізнесу та оптимізації запасів.

Сьогодні відкриті дані в Україні – бізнес-інструмент, інструмент боротьби з корупцією та спосіб контролю влади, забезпечення її прозорості; це – стимул для розвитку економіки та інструмент інтеграції в європейський простір, адже, банально, ЄС активніше працює з відкритими урядами, – підсумував *Поремчук (Анастасія Іщенко Спосіб контролю влади: як відкриті дані змінюють Україну та світ // https://novyny.24tv.ua/vidkriti-dani-ukrayini-chim-mozhut-dopomogti-garyachi-novini_n1559969. – 2021. – 06.03).*

Дмитрий Касьянов, политолог:

Жаль, но после полутора лет обильного бюджетнодонорского финансового дождя на проекты минцифры мы получили ещё одну не функциональную, бюрократическую структуру, которую содержим, как налогоплательщики.

Эти, необюрократы, расселись по кабинетам и пустили корни во всех региональных управлениях и ведомствах, вплоть до загов глав территориальных громад, по всем отраслям. И может это нужно, если бы польза была, а так как набранные СММ-щики не понимают и не знают, что такое государственный аппарат, как он работает и что нужно для того, чтобы

его трансформировать в цифровую среду, то аналоговые чиновники, этих выскочек быстро взяли под контроль и построили ещё одно министерство для пользователей смартфонов.

Давайте разберёмся, что они продают нам с вами за наши налоги, как создают иллюзию цифровой Украины и почему это стоит в тысячи раз дешевле, чем те траты, которые несёт наша страна на псевдоцифровизацию.

Первое то, что создаёт иллюзию для активного населения.

Застосунок Дія.

Это действительно хорошая идея приложения...

Стоп, приложения?

Как так? Это не реестр, это не новый продукт, это не система делопроизводства, это приложение?

Да, это обычное приложение, микросервис, которых в ваших смартфонах сотни тысяч.

Он имеет несколько простых функций. Связываться с базой данных (реестром) и показывать вам: та-дам! Ура! Картинки!

Круто, раз и картинка у вас в телефоне.

Хотите, вот вам фоточка паспорта, а хотите вот фотка прав, но чтобы не совсем палевно, дизайн изменили и код вставили, стало стильней, но дороже, на много дороже. Обычное приложение разрабатывается за 50 или 100 тысяч долларов на рынке, а нам продали...

Внимание!

За 120 миллионов долларов США.

Во бизнес, впечатляет!

По этой причине в этот электронный конверт с фотографиями, вам засунули, с дуру, и загранпаспорт, ну чтобы для солидности, мол, гляньте мы первые, а то что это чистая профанация, потому что даже полиция на дорогах внутри страны пластиковые документы требует, а не то что таможня при пересечении границы и пограничники в других странах, ну так бывает.

Тут хочу отметить, что некорректные действия полицейских связаны с плохим обеспечением оных техникой и доступом к ресторанам.

Теперь дальше, но ещё дороже.

В приложение подключили функцию заявок и электронную очередь, ну типа программки, через которые мы с вами такси вызываем, но у Уклона или Болт, по сравнению с этим, ПО, просто космос.

Функция следующая, вы отправляете смс-ку в свой электронный кабинет налоговой, это разрабатывала налоговая, а Дія к ней подключилась, и вам выделяют 8 тысяч гривен, после проверки данных по вашему ЧП.

Тут взаимный заработок и налоговой и минцифры, деньги потрачены и там, и там, суммы измеряются десяткам миллионов. Реальная интеграция данной функции до 30 тысяч долларов на рынке.

На этом все плюсы минцифры заканчиваются и начинается повальное безответственность, некомпетентность, жадность и воровство.

Система, которая должна была, как шлюз, обеспечить доступ ко всем реестрам органы государственной власти и коммунальные предприятия, а также граждан в виде их электронных кабинетов, **Трембита**. Это аналог эстонской системы, которая успешно инсталлирована и уже более десяти лет признана самой удачной электронной системой в Европе.

Так что с ней, с нашей Трембитой?

Государство инвестировало сотни миллионов долларов, произвело частичную интеграцию, открыло первые сервисы. Но после появления минцифры, проект заморозили. А систему, принято решение, сушить и не развивать, потому что она снимает монополию на доступ к реестрам, даёт возможность получать данные через прозрачные протоколы безопасности, запускает рынок ПО, для коммунальных и государственных организаций.

Кому это нужно?

Свободный рынок, конкуренция, прозрачный доступ.., а как же пожизненный заработок?!

Дальше, больше...

iGov.

Система электронного документооборота. Профинансирована донорами, успешно инсталлирована в Кабинете Министров и десятках министерств и ведомств, обучены тысячи чиновников, отлажены протоколы и документооборот, на уровне областей и района, целый ряд городов начали инсталлировать и подключать свои программные комплексы интегрируя с этой системой, потрачены миллиарды из центрального и местных бюджетов, миллионы человеко-часов, сотни миллионов долларов и евро наших финансовых доноров, а это налоги граждан других стран, которые нам оказывают безвозмездную помощь.

И ...иии..., и что же Министерство цифровой трансформации, как оно вышло из этой сложной ситуации?

Да, очень просто, дало рекомендации деинсталлировать ПО.

Формально деньги не из бюджета – нет, не из бюджета!

Ответственности нет, без центрального компонента на уровне регионов ничего работать не будет, а это их бюджеты и их проблемы.

Шах и мат, пи@ец трансформации!

Пока iGov!

Новый код, новая команда разработчиков, новые гранты, а там новые дома, машины, короче, снова, потекли рекой деньги в карманы банды Фёдорова. А страна осталась без электронного документа оборота.

На первый взгляд, все это, кажется глобальным воровским сговором, а н-нет.

Это не так, там нет столько умных и изысканных мошенников, это глупость и чванство, умноженное на консерватизм системы и хитрость старых бюрократов, которые управляют самовлюблёнными провинциальными глупцами, что в силу случайности стали руководителями Министерства цифровой трансформации.

Само наличие данного министерства – это очень спорный факт, но если уже его создали, то на мой скромный взгляд, его основная задача, это автоматизировать деловодство, сделать государственные услуги цифровыми, сократить за счёт этого аппарат, облегчить обработку данных и прогнозирование процессов, а уже потом открыть для граждан, которые активно пользуются смартфонами, это приблизительно до 10 % населения Украины, цифровой рай в смартфоне.

Экономия финансов, скорость обработки информации, качество расчетов, именно это даёт толчок к развитию страны, а не формирование бесполезной фотогалереи документов в телефоне.

И для этого не нужны чиновники в областях, замы у всех министров и начальников ведомств, отдельное министерство и тем более вице-премьер-министра.

Для этого нужна упорядоченная нормативная база, несколько регуляторных актов, на уровне постановлений кабинета министров, может быть закона и воля к изменениям, мораторий на смену форм и правил для стабилизации процедур и их фиксации, усложнение изменений в деловодстве..., вообще, это не сложно, когда ты думаешь про результат не в виде личного обогащения.

Все эта толпа изучающая бизнес-процессы, что пишет их потом в хард-коде, делает бесполезную работу, если завтра, одним распоряжением можно поменять процесс, то придется начинать с начала, но Фёдоров – это прекрасно знает и ему это очень выгодно (*Дмитрий Касьянов Почему Министерство цифровой трансформации дискредитирует саму идею цифрового государства // <https://news.obozrevatel.com/politics/pochemu-ministerstvo-tsifrovoj-transformatsii-diskreditiruet-samu-ideyu-tsifrovogo-gosudarstva.htm>. – 2021. – 02.03*).

Блоги та соціальні мережі

Дмитро Петренко, екс-голова Державної служби морського та річкового транспорту України (2018-2019):

Діджиталізація, ставку на яку робить нинішня влада, в транспортній галузі помітно гальмує. Як же відбувається виконання обіцянок Мінінфраструктури? І що заважає впроваджувати цифрові сервіси.

Команда президента Зеленського взяла курс на реформу діджиталізації усіх державних сервісів. На виході ми маємо отримати цифрову країну. Діджиталізація у світі розглядається в якості інструменту в боротьбі з корупцією чиновників. Якщо перевести у цифровий формат увесь ланцюжок по наданню державних послуг громадянам, це повністю усуває «людський фактор» та корупційні ризики.

Транспортна галузь України, за яку відповідає Мінінфраструктури – це сфера, у якій реформа діджиталізації – життєво необхідна. Це демонструє досвід цивілізованих країн. Наприклад, влада Німеччини використовує цифрові технології для того, щоб збільшувати пропускну здатність своїх транспортних магістралей завдяки ІТ-технологіям при мінімальному рівні капітальних інвестицій в самі транспортні об'єкти. У тій же Німеччині цифрові технології використовують і для контролю за ринком приватних перевезень залізницею. Але в нас із діджиталізацією та цифровими сервісами, попри обіцянки профільного міністра, все складно.

Що не так з цифровими сервісами від Мінінфраструктури

Якби Мінінфраструктури працювало над тим, щоб транспортна галузь України стала цивілізованою завдяки ІТ-технологіям, наша країна мала би сервіси, які б дозволяли морякам буквально в два кліки отримати свої посвідчення, логістам – у ті ж два кліки отримати дозвіл на міжнародні перевезення вантажів чи пасажирів, а пасажирів – без жодних зусиль могли б виконувати свої поїздки з одного куточка країни в інший із зручними пересадками на різні види транспорту. Навіть «пілотний проект» по допуску приватної тяги на залізницю також би можна було контролювати «в режимі он-лайн», завдяки чому – прискорювати реформу залізничної галузі.

«Діджиталізація» транспорту – це гарантія того, що інфраструктура стабільно працюватиме, незважаючи на жодні політичні чинники. Тому ІТ-технології – це інструмент побудови надійних міжнародних маршрутів для вільного пересування пасажирів та товарів. Врешті, ІТ-технології дозволяють збирати та накопичувати «великі дані», на основі яких влада може приймати зважені рішення щодо розвитку транспортної галузі.

Ми ж у транспорті спостерігаємо швидше бурхливу «імітацію діяльності» від Мінінфраструктури.

У вересні 2020 року міністр проводив Infrastructure digital day, і тоді пообіцяв максимальну діджиталізацію вітчизняного транспорту. Аналогічну

обіцянку у Мінінфраструктури зробили під час форуму «Україна 30. Інфраструктура», що відбувся в кінці лютого 2021 року.

Але за цими гучними фразами бачимо зовсім іншу реальність.

В Україні досі нема он-лайн сервісу по видачі дозволів на міжнародні автомобільні перевезення вантажів.

Відсутній також сервіс для видачі біометричного паспорта моряка, і взагалі самого біометричного паспорта як такого досі нема. Це питання «підвисло» в тому плані, що Мінінфраструктури вперто ігнорує саму необхідність працювати в цьому напрямку. Про це буде окрема велика публікація.

Зараз, в Україні, по цим двом питанням можна лише подати заявки он-лайн, тобто – подати на відповідний сервіс заявку на видачу згаданих паперів. А от сама видача таких документів – і досі відбувається за участі чиновників зі збереженням корупційних ризиків. Інші ІТ-сервіси, на яких піариться команда Мінінфраструктури – взагалі пшик.

Проект **SmartTicket**, котрий має комбінувати для пасажирів зручний вид із пересадками на різні види транспорту (літак, автобус, залізниця) – мав на повну потужність запрацювати ще у вересні 2020 року. По факту – станом на кінець березня 2021 року такий сервіс працює лише для поїздок у міста Київ, Маріуполь та Львів, хоча в цьому – нема жодної логіки: найбільш активний трафік пасажирів залізницею – по маршруту «Київ-Харків», найбільш активний трафік авіатранспортом – по маршруту «Київ-Одеса». Більше того, сервіс часто видає збої і квиток вибрати банально не вдається.

Єдиний приклад «цифровізації» в транспортній галузі України, до заслуг якої нинішня команда Мінінфраструктури втім не має жодного стосунку, – «Украерорух» в регіонах, де диспетчерські вишки стало нерентабельно утримувати, веде навігацію цивільних літаків по цифровим сервісам, котрі відповідають стандартам ЄС. Саме так відбувається зліт-посадка літаків в аеропорту «Миколаїв», та прокладаються маршрути над аеродромами «Тернопіль», «Хмельницький», «Суми». Це аеропорти, де рейси зараз фактично не відбуваються, але літаки над ними пролітають, тому – навігацію вести потрібно.

Також Мінінфраструктури поставило завдання «Укрпошти» на 2021 рік повністю діджиталізуватись. Але при цьому там мовчать, що «Укрпошта» має намір майже повністю відмовитись від своїх стаціонарних сільських відділень, де діджиталізація потрібна в першу чергу.

Нічим закінчилися й обіцянки організувати боротьбу із «перегрузами» на українських дорогах завдяки ІТ-системі «Укртрансбезпеки».

Більш того – нема жодних даних, щоб Мінінфраструктури для ІТ-сервісів проводило закупівлі послуг в українських ІТ-компаній. Свого часу навіть «Нафтогаз» не зміг провести публічну закупівлю ІТ-послуг для своїх потреб, бо як виявилось, у багатьох гравців на цьому ринку хоча б частина серверів фізично розташовані в РФ.

Відповідно, для транспортної інфраструктури можуть бути відверті ризики, які треба детальніше вивчити.

Важливо, що поки Зеленський і міністр цифрової трансформації впроваджують сервіси та діджиталізацію, транспорт, де це справді необхідно для економіки, схоже гальмує через некомпетентність команди Мінінфраструктури, яка таким чином ще й підставляє президента (*Чому провалюється цифровізація транспорту від Мінінфраструктури // <https://blog.liga.net/user/dpetrenko/article/39484>. – 2021. – 26.03*).

Александр Вернигора, директор компанії «Integracy Deals», глава ИКТ Комітета СУП:

На українському ринку є багато систем електронного документообігу. Здебільшого, це вельми гідні продукти, але є одна проблема: обмін документами між різними системами поки неможливий.

Оберти використання електронного документообігу (далі «ЕДО») стрімко зростають. Незважаючи на те що перший закон про електронні документи та цифрові підписи був прийнятий в Україні ще у 2003-му році, карантин і локдаун 2020-го дали потужний поштовх до повсюдного впровадження ЕДО. Десятки тисяч українських компаній уже перевели документи в цифровий формат – особливо це стосується юридично значущого документообігу з контрагентами.

На ринку України представлено багато систем ЕДО від різних провайдерів, але, на жаль, у користувачів немає можливості передавати документи з однієї системи в іншу. Якщо компанія використовує для ЕДО систему А, для того щоби підписати документ, сформований у системі Б, необхідно переходити за посиланням у листі й реєструватися в системі А.

Зараз компаніям доводиться реєструватися в декількох системах для того, щоб обмінюватися документами з різними контрагентами. Одночасно користуватися різними системами незручно. Необхідно розробити єдиний стандарт, вирішити низку технічних і юридичних питань: це дасть підприємствам і організаціям змогу працювати в тих рішеннях ЕДО, які їм більше підходять, не замислюючись про те, у яких системах працюють їхні контрагенти.

Системи ЕДО можуть бути розроблені на різних платформах, можуть використовувати різні стандарти, у них може бути різна логіка інтерфейсу, але функція у всіх одна: створення, погодження, підписання і відправлення електронних документів.

Проблема в тому, що для пересилання документа з однієї системи в іншу потрібен єдиний стандарт, якого зараз немає. Тут можна провести аналогію зі звичайною поштою. Саму поштову службу не цікавить вміст конвертів, які вона пересилає. Важливо, щоби на конвертах були вказані стандартизовані адреси відправника й одержувача.

Можливо, це звучить дивно, але у питаннях розвитку роумінгу між системами ЕДО держсектор в Україні випереджає бізнес. Ще у 2011 році був

виданий указ, який встановив формат електронного повідомлення в Системі електронної взаємодії органів виконавчої влади (СЕВ ОВВ). З її допомогою став можливим обмін електронними документами між системами документообігу від різних розробників. Пізніше СЕВ ОВВ почали використовувати не тільки органи виконавчої влади, а і всі держструктури.

СЕВ ОВВ можуть використовувати і юридичні особи, але системі вже багато років, її стандарт застарів, і він не відповідає всім потребам бізнесу. Необхідний новий єдиний стандарт, який дозволяв би обмінюватися документами і комерційним, і державним підприємствам. В ідеалі, він має підходити і для транскордонного документообігу. Один із варіантів – порівняно новий стандарт Associated Signature Containers (ASiC). Це специфікація, яка визначає застосування контейнерних структур для скріплення в єдиному цифровому пакеті одного або декількох об'єктів із цифровими підписами з мітками часу.

Тема обміну документами між різними системами ЕДО обговорюється вже давно, і в ній уже є прогрес. Це питання було основною темою недавньої зустрічі представників бізнесу, Мінцифри й Держархіву, організованої Комітетом з інформаційно-комунікаційних технологій Співки Українських Підприємців. Сподіваюся, що рух уперед триватиме й далі (*Обмін документами між різними системами ЕДО // <https://blog.liga.net/user/avernyhora/article/39458>. – 2021. – 24.03*).

Юлія Барабаш, управляючий партнер міжнародної юридической компанії SBSB:

Пандемия беспспорно усилила потребность в цифровых финансовых услугах по всему миру и Латинская Америка не исключение, но так ли это было до 2020 года?

Так сложилось исторически, что данный регион всегда был непростым экономически и по политическим причинам. Огромная территория с гористой местностью и природные катаклизмы также не способствовали стремительному подъему. Курс неолиберализма улучшил экономический климат региона, и он привлек волну иностранного капитала.

Все изменилось в последние 10 лет с приходом мобильной связи. Она стала благодатной почвой для финансового и технического развития региона: по данным Всемирного банка за 2020 год, 51 % населения имеет банковский счет, и только 35 из них – им пользуются. Соответственно, вы представляете какой потенциал рынка финтех-проектов для этого региона? Я бы сказала безграничный – половина населения! Подобные показатели проникновения могут быть разве что еще только в Африке, но там совсем другой уровень технического прогресса. И, все же, латиноамериканская банковская система чересчур зарегулирована, построена на высоких транзакционных комиссиях и громоздкой процедуре открытия счетов. Олигополия дает свое негативное влияние, 5 институций владеют 90 % всех активов, в результате участникам рынка нет нужды улучшать сервис, внедрять современные продукты и

бороться за потребителів. До сих пор крупнейшие банки неохотно сотрудничают друг с другом, и никто еще не предоставил прозрачную открытую банковскую структуру API. А тем временем, локальные финтех проекты стремительно привлекают инвестиции и развиваются. По данным отчета The Economist Intelligence Unit, уже 3 года назад финтех и возобновляемая энергетика были самыми развивающимися отраслями экономики. И этот тренд подтверждают громкие сделки и вливания в регион. Так, в конце 2020 года бразильская платежная компания Conductor привлекла \$150 млн и планирует выход на IPO. В этом же году Conductor приступила к международной экспансии – теперь она работает не только в Бразилии, но и в Мексике, Перу, Колумбии, Аргентине, а также в Эквадоре. Финтех компанию поддерживают международная платежная система Visa и венчурная компания Riverwood Capital. Это показательный кейс, который говорит о том, что инвесторы видят перспективу в регионе и готовы вкладывать туда ресурсы. Помимо этого, Visa покупает платежный сервис YellowPaper для расширения присутствия в Южной Америке. Еще один пример: челленджер южноамериканского небанкинга Nubank закрыл очередной раунд инвестиций в 300 млн. долларов и приобрел инвестиционное приложение Easynvest, которое работает в Бразилии по модели Robinhood, предоставляя массовым клиентам доступ к инвестициям без комиссий.

Что касается B2C сегмента, здесь также прослеживается позитивная динамика: обращаясь к данным 2020 года, в Мексике, Колумбии и Чили 33,9 % респондентов заявили, что они покупают через свои смартфоны гораздо больше, чем раньше. В Бразилии эта доля еще выше: 42 % респондентов заявили, что частота, с которой они делают покупки в Интернете, не изменилась, а 74 % из них заявили, что совершили более двух покупок через смартфон за последние 12 месяцев, соответственно есть необходимость в удобных сервисах оплаты, микрокредитования и кибербезопасности.

В целом, по мнению инвестиционного банка Goldman Sachs сфера платежей, кредитование, личные финансы и страхование имеют наибольший потенциал. К слову, этот же Goldman Sachs и Morgan Stanley вложились в бразильские финтех-стартапы в поисках более высокой доходности. Из-за недоверия к финансовым операциям в сети и страха перед мошенничеством, распространенным среди латиноамериканцев, также получают развитие проекты в сфере идентификации, блокчейна и биометрических систем. Я считаю, что финтех-решение, которое будет предоставлять сервис агрегации финансовых услуг и банковских продуктов, или, например, предлагать распределение денежных средств по самым выгодным депозитным или накопительным условиям, просто взорвет рынок. Постковидный период заставил людей искать альтернативные способы, как сохранить и приумножить сбережения.

По моему мнению, четко прослеживается воплощение прогнозов 3-4 летней давности о том, что Латинская Америка станет эпицентром развития финансовых технологий в мире. Так, наибольшая доля в общем объеме

інвестицій в фінтех по состоянию на середину 2020 года приходилась на Северную и Южную Америки, с уровнем 12,9 млрд. долл., тогда как в Азиатско-Тихоокеанском регионе – 8,1 млрд., а в регионе ЕМЕА – 4,6 млрд. долларов США. А, исходя из ежегодного обзора EBANX, Латинская Америка может соперничать с Юго-Восточной Азией по темпам роста своего сектора электронной коммерции и соответственно фінтеха (*Горячий рынок: почему Латинская Америка? И почему уже сегодня? // <https://blog.liga.net/user/yubarabash/article/39453>. – 2021. – 23.03).*)

Юрій Назаров, координатор ініціативи SMARTCITY.UA, голова комітету Смарт Сіті Громадської Ради при Міністерстві цифрової трансформації України:

Рівень діджиталізації міст суттєво впливає на ступінь та характер дії пандемії в них, а також на рівень комфорту життя городян під час карантину.

Березень і цього року для нашої країни видався насиченим на ковідні події. Ще 4 березня було оголошено про початок третьої хвилі COVID-19 в Україні, а вже 17 березня Прем'єр-міністр Денис Шмигаль зробив заяву, що українські міста можуть самостійно вводити локдаун. Першими цим правом скористалися Львів та Київ.

Вже традиційно жорсткий карантин у містах передбачає дистанційне навчання школярів та припинення роботи усіх культурних закладів; заклади громадського харчування працюють лише «на виніс» та доставку; господарські магазини – лише на видачу за попереднім замовленням; у торгових центрах працюють лише продуктові магазини, аптеки та зоомагазини, а в салони краси та спортивні зали потрапити можна лише за індивідуальним попереднім записом.

Іншими словами, знову купа незручностей для містян.

Але, якщо бути відвертим, великі міста, влада яких все таки приймає рішення запровадити локдаун, у певній мірі до цього готові. Адже у тому ж Києві чи Львові давно працюють сучасні цифрові рішення, які значно спрощують життя їхніх мешканців у періоди посиленого карантину. Більше того, деякі з цих рішень і з'явилися саме в період локдауну та більш ніж позитивно вплинули на розвиток окремих галузей.

Так, візьмемо для прикладу найактуальніший сьогодні напрямок – медицина. Напевне вже усі оцінили, якими важливими у період карантину є сервіси онлайн-запису до лікаря, електронні черги, електронні направлення та рецепти. Так, звичайно, запуск цих сервісів почався ще до пандемії, у рамках медичної реформи. Але саме у період жорстких локдаунів громадяни змогли оцінити їх користь по-справжньому.

А ось для телемедицини саме COVID-19 став справжнім стимулом для розвитку. В умовах коронавірусу дистанційні консультації стали просто незамінними. При чому телемедичні консультації проводяться як у форматі лікар-лікар, так і у форматі лікар-пацієнт, як за допомогою медичних

інформаційних систем, так і з використанням спеціальних мобільних застосунків, популярність яких сьогодні надзвичайно велика.

Що стосується звичайного життя, то у містах України вже достатньо розвинуті технології smart city, які забезпечують роботу міського господарства та вирішення життєво важливих потреб населення з мінімальною участю людського фактору і офлайн-контактів.

Це, в першу чергу, онлайн-оплата комунальних послуг та інших сервісів, е-квиток, який можна поповнити онлайн. Крім того, жителі міста можуть подати е-петиції, звернутися у контактний центр міста (у Києві) та інше.

Діє у містах і багато освітніх онлайн-платформ, починаючи від загальнодержавної «Всеукраїнська школа онлайн», на якій доступні матеріали для учнів 5-11 класів, закінчуючи онлайн-сервісами для вищої освіти, курсів, майстер-класів, інтенсивів.

У якості прикладу приведу проект Smart University, у рамках якого для університетів розробляють та впроваджують індивідуальні програми з цифровізації, які допомагають налагодити онлайн-навчання студентів.

Дуже важливою під час карантину є можливість замовляти їжу, продукти та ліки онлайн. І тут вже задіяні як приватні розробники відповідних застосунків, так і самі магазини та ресторатори, які розвивають свої сервіси замовлення та служби доставки. Наприклад, магазини крокової доступності, кафе та ресторани доставляють містянам продуктів, фруктові та овочеві корзини, готові страви та інгредієнти для них (кукінг-бокси) з уже готовими рецептами. Приємно відзначити, що багато ресторанів запустили сервіс доставки готової їжі у лікарні, у тому числі у якості благодійності.

Навчилися у розумних містах і розважатися. Наприклад, музеї та навіть окремі екскурсиводи Києва пропонують онлайн-екскурсії по Києву. Міжнародні та національні кінофестивалі також вже більше року проходять у онлайн-режимі. В такому ж режимі проходять навіть вечірки, презентації, покази мод та багато іншого. Ну і, звичайно, дуже багато людей займаються онлайн спортом.

Загалом, приведені мною приклади ще раз підтверджують, що рівень діджиталізації міст суттєво впливає на ступінь та характер дії пандемії в них, а також на рівень комфорту життя городян під час карантину. Тому, якщо в одних населених пунктах черговий карантин паралізує життя та роботу багатьох галузей, то інші, завдяки цифровим рішенням, відчувають негативний вплив локдауну не так гостро.

І ще не можу зауважити, що якщо до пандемії коронавірусу більшість прогнозів щодо розвитку розумних міст зводилась до того, що їхнє майбутнє – це, в першу чергу, зелена енергетика та екологічно чистий транспорт, то тепер стає очевидним, що COVID-19 змістив фокус дещо в іншу сторону. Пандемія викликала бурхливий розквіт цифрових напрямків, на які довгий час ніхто не звертав уваги.

Наприклад, у Сингапурі влада створила застосунок TraceTogether, який за допомогою Bluetooth оперативно знаходить містян, які контактували з

хворим і відправляють їх на карантин. Подібні рішення впровадили й в Австралії, коли за допомогою спеціального застосунку відмічається день та час відвідин громадянами будь-якого публічного місця чи закладу. Це допомагає у разі виявлення у хворого COVID-19 віднайти усіх, хто був з ним нещодавно в одному просторі.

Ще один приклад – сфера доставки товарів. Під час карантину в Японії, Південній Кореї, США та Великобританії з'явилися сервіси, де кур'єрами виступають роботи: мініатюрні електромобілі чи літаючі вантажні дрони.

Як бачимо, маємо ситуацію на кшталт «не було б щастя, але нещастя допомогло». Тому, скоріше за все, у постковідну епоху ми будемо спостерігати значне прискорення у втіленні різного роду технологій у структури міського господарства, і не тільки великих міст (*Технології smart city врятовують міста від локдауну* // <https://blog.liga.net/user/yunazarov/article/39448>. – 2021. – 23.03).

Юрій Назаров, координатор ініціативи SMARTCITY.UA, голова комітету Смарт Сіті Громадської Ради при Міністерстві цифрової трансформації України:

Несмотря на то, что проект «умный город» уже реализуется в отдельных регионах Украины, концепция smart city в нашей стране только формируется.

И это в то время, когда сам термин **smart city** уже используется во всем мире в абсолютно различных смыслах, в зависимости от контекста.

Иными словами, мы столкнулись с проблемой, когда в Украине отсутствует единое понимание концепции «умного города» в силу системности этого явления. Ведь даже в рамках одного городского пространства проект smart city часто объединяет множество направлений: городское управление, транспорт, ЖКХ, здравоохранение, образование, туризм, экологию и т.д.

Связано это прежде всего с новизной процесса цифровизации городов в целом. Практически каждый населенный пункт сам выбирает ключевые направления, которые нуждаются в цифровизации, и они уже становятся частью общего проекта smart city.

Но подобный подход приводит к тому, что руководство города, даже при всей своей прогрессивности и желании реализовать проекты smart city, часто элементарно не понимает с чего ему начать и куда двигаться. На местах нет должного осознания архитектуры построения «умного города» и нет нормативной поддержки на уровне государства. А именно, в Украине не принят единый документ, который бы регламентировал процесс создания «умных» городов. Нет так называемой Дорожной карты, которая позволяет выделить основные шаги, основные проекты, с которых необходимо начинать процесс цифровой трансформации.

Конечно, есть, например, отдельная комплексная городская целевая программа «Электронная столица» у Киева, в которой определены

направления развития города и основные проекты цифровизации. Но это единственный случай, написанный по местным стандартам. Тогда как столь важный документ, который должна иметь каждая община, должен исходить из общенациональной стратегии. Ведь именно четко сформулированная программа, которая опирается на единые правовые нормы и стандарты, позволит местным властям не просто спланировать развитие города и необходимый бюджет, но и иметь действенный инструмент управления.

Поэтому, повторяюсь, для решения данной проблемы следует, прежде всего, сформировать в Украине нормативную базу, в которой будет прописано, что собой представляют «умные города», каковы механизмы реализации технологий smart city и схемы их финансирования.

Кроме того, необходимо разработать национальные, а в дальнейшем и региональные стандарты smart city, а также систему показателей эффективности исполнения мероприятий «умного города». В противном случае в городской среде появится слишком много не связанных между собой различных систем, пользы от которых будет в разы меньше, чем при едином подходе.

Важным шагом в решении этих вопросов может стать Стратегия цифрового развития общин, над которой сейчас работает Комитет Смарт сити при Общественном совете Министерства цифровой трансформации. Этот документ позволит заранее выстроить в нашей стране общую уже упомянутую архитектуру и взаимосвязи между общегосударственными и городскими цифровыми решениями.

В качестве примера одной из таких возможных взаимосвязей можно назвать решение, благодаря которому ситуационный центр города будет подключен к трекингу экологической ситуации, а местные власти и госслужбы смогут принимать необходимые решения в срок.

Или единую систему электронного отслеживания строительства, которая будут обеспечивать прозрачное взаимодействие между государственными органами и строительными компаниями. Кроме предотвращения коррупции, такие проекты будут служить эффективности городского планирования и управления городом в целом.

Кроме того, Комитет работает над типичной целевой городской программой для общин и ОГА, которая значительно ускорит их развитие, а также адаптацией для общин и ОГА стандартов smart city.

Что касается последних, то актуальность их формулирования объясняется тем, что стандарты выступают ориентиром в планировании долгосрочных и краткосрочных целей развития городов и регионов и помогают им в выборе приоритетных проектов. Также, согласно исследованиям, открытые и универсальные стандарты ускоряют разработки в сфере цифровизации на 27 % и удешевляют на 30 %. Что, согласитесь, в условиях скудных бюджетов, выделяемых в регионах на проекты smart city, достаточно значимо.

Ну и конечно, не следует забывать о необходимости популяризировать идеи «умного города». Ведь Smart City – это о комфорте, безопасности, удобстве, об экономии времени и средств. Не стоять в очередях, не бояться ходить по улицам, получать справки в два-три клика, получать качественные услуги и экономить на транспорте – вот такими должны быть результаты внедрения технологий smart city. И на этом, в том числе, Украина должна сосредоточиться в 2021 году (*Стратегия цифрового развития общин решит вопросы хаотичного внедрения технологий в Украине // <https://blog.liga.net/user/yunazarov/article/39336>. – 2021. – 11.03*).

Зарубіжний досвід

Британская некоммерческая организация Foxglove направила правительству страны письмо, в котором потребовала запретить членам Парламента использовать опцию самоуничтожающихся сообщений в мессенджерах вроде WhatsApp и Signal; если на письмо не последует реакция в течение 14 дней, компания отправится со своим требованием в суд.

В секретариате кабинета министров сообщили, что ведут «целесообразные приготовления», чтобы убедиться в доступности и сохранности записей официальных переговоров.

Foxglove (название компании переводится как «дигиталис»; «наперстянка») объединяет юристов, IT-экспертов и телеком-специалистов, считающих, что правительства и крупные технологические компании используют цифровые технологии не по назначению – и это вредит гражданам. Задача организации – исправить эту ситуацию, говорится на сайте Foxglove.

Кабинет министров Великобритании и теневой кабмин активно пользуются WhatsApp и Signal. В обоих мессенджерах есть функция автоматического удаления сообщений с устройства отправителя и получателя через определенный промежуток времени.

По мнению Foxglove, законотворцы и их консультанты не должны использовать эту опцию, поскольку она позволяет избежать ответственности за сказанное.

Также исчезающие сообщения могут создать «чёрную дыру» в истории Великобритании. Невозможно будет установить, как именно принимались те или иные политические решения, кто консультировал парламентариев, сколько человек были за или против, кто отвечает за принятые законы.

«Базовая установка была такова: приватность – это привилегия граждан, а прозрачность – обязанность властей», – заявляет представитель Foxglove. – А это правительство собирает все больше и больше данных о нас, мы же получаем все меньше и меньше информации о них. Кажется, «демократическая сделка» перевернулась с ног на голову».

Как отмечает издание, в назревающем иске Foxglove представляет некоммерческую группу Citizens («Граждане»), занимающуюся политическими кампаниями *(Вика Рябова Британские «защитники прозрачности» потребовали запретить парламентариям уничтожать свои сообщения в мессенджерах // <https://d-russia.ru/britanskie-zashhitniki-prozrachnosti-potrebovali-zapretit-ministram-unichtozhat-svoi-soobshhenija-v-messendzherah.html>. – 2021. – 30.03).*

Власти Туркменистана решили не оповещать население о надвигающемся стихийном бедствии, но ловко «закручивают гайки» в

отношения VPN-приложений, используемых для обхода интернет-цензуры.

Как и в прошлом году, штормовой ветер нанес серьезный урон отдельным районам Туркменистана.

22 марта радио «Азатлык» сообщило, что несколько городов в Лебапском велаяте, расположенном на востоке страны, остались без электричества и связи в результате стихийного бедствия, обрушившегося в конце прошлой недели. На одном из видеороликов, опубликованных на YouTube, можно увидеть, как порывы ветра сорвали крышу жилого здания в Туркменабате.

«Азатлык» отмечает, что власти вновь бездействовали, как это было в 2020 году, и не оповестили население о надвигающемся природном катаклизме.

«Ураган застал жителей Лебапа врасплох, – пишет вебсайт. – Когда поднялся ветер, многие находились на улицах».

Одним из последствий прошлогодней катастрофы стали протестные выступления, организованные проживающими за рубежом туркменскими активистами перед дипломатическими представительствами Туркменистана в таких странах, как США и Турция.

«Азатлык» приводит слова местных жителей о том, что государство до сих пор так и не оказало должную помощь людям, пострадавшим от прошлогодней катастрофы, но, судя по некоторым признакам, власти хотят, чтобы все выглядело так, будто на этот раз они приняли более активные меры по ликвидации последствий урагана.

Так, 22 марта в Туркменабат прибыл сын президента Сердар Бердымухамедов, занимающий пост вице-премьера и другие не менее важные должности. Но, как отмечает базирующийся в Амстердаме новостной сайт Turkmen.news, краткий визит чиновника не только не облегчил ситуацию, а напротив, усугубил и без того бедственное положение жителей.

Несмотря ни на что, для почетного гостя пришлось раскатать красную ковровую дорожку. Рынки закрыли, видимо, из соображений безопасности, что дало возможность ушлым владельцам магазинов поднять цены на свои товары, рассказал Turkmenistan.news один из жителей города. А курс доллара на черном рынке взлетел почти до 32 манатов. Далеко углубившийся в область фантастики официальный курс составляет 3,5 маната за доллар.

Официальные новостные агентства даже не упомянули об урагане, за исключением проправительственного новостного сайта Gundogar News. Издание даже отметило, что бушевавший 19 марта на протяжении нескольких часов штормовой ветер привел к разрушениям и сорвал крыши с 15 жилых строений, но не преминуло заявить, что в течение дня было полностью восстановлено электро- и водоснабжение.

Подобные случаи, когда полугосударственные СМИ предоставляют населению чуть-чуть больше информации, довольно примечательны,

указывая на готовность государства время от времени идти на ослабление информационной блокады, сравнимой с той, что введена в Северной Корее.

Но это скорее исключение из правил – в стране по-прежнему господствует жесткая цензура.

18 марта базирующееся в Вене издание «Хроника Туркменистана» сообщило, что в начале этого месяца туркменские интернет-пользователи столкнулись с перебоями в работе VPN-приложений, которые позволяют обходить интернет-цензуру. В настоящий момент заблокированы также приложения для проведения видеоконференций и платежная система PayPal.

Примечание редактора «Хроники» дает некоторое представление о том, какое количество людей в Туркменистане используют VPN-приложения. Веб-сайт пишет, что за две недели количество посещений в определенные дни сокращалось примерно на 50-75 процентов.

Постоянные читатели этого бюллетеня знают, что внедрение информационных технологий во все сферы общественной жизни Туркменистана является одной из приоритетных задач для президента Гурбангулы Бердымухамедова.

Новая стратегия заключается в том, чтобы, с одной стороны, сделать интернет более доступным, а с другой – ужесточить контроль. В феврале Бердымухамедов потребовал облегчить доступ населения к интернету. Разумеется, уже на следующий день госкомпания «Туркментелеком» снизила ежемесячный тариф со скоростью подключения 256 кб/с со 150 манатов (42,6 долларов по официальному курсу или примерно 5 долларов по последнему курсу черного рынка) до 100 манатов.

С точки зрения режима, известного своей чрезмерной подозрительностью, подобная попытка модернизации – достаточно рискованный шаг.

19 марта вице-премьер Гадыргельды Мушшиков отчитался перед президентом о ходе реализации государственной стратегии по созданию автоматизированной системы электронной базы данных в региональных и национальных правительственных ведомствах до 2025 года.

Однако электронное правительство нуждается в защите от стороннего вмешательства, поэтому готовятся предложения о создании «отделов цифровой безопасности» для предотвращения «внутренних и внешних информационных угроз». Ряд правительственных учреждений, таких как министерства энергетики, строительства, образования, здравоохранения, спорта и по делам молодежи, уже создают видимость работы по формированию внутриведомственных «структур, отвечающих за кибербезопасность».

По мнению Бердымухамедова, это позволит защитить конституционные права и свободы граждан Туркменистана, обеспечить им достойный уровень жизни и сохранить независимость страны.

Не уточняется, однако, какие информационные угрозы имеет в виду президент. Будет справедливо предположить, что среди них имеются те, которые несут реальные риски, такие как компьютерный взлом и слежение. Кроме того, вполне вероятно, что власти намерены и дальше защищать общенациональную информационную систему от предполагаемого негативного воздействия свободных СМИ, демократии, проживающих за рубежом оппозиционных активистов и т. п. А пресловутые отделы цифровой безопасности, скорее, призваны шпионить и надзирать, нежели защищать. В Туркменистане действует негласное правило: не допустить утечки информации.

Теперь, когда Бердымухамедов предал огласке масштабы кредитного бремени Туркменистана, тема рационализации расходов и ужесточения контроля за механизмом, обеспечивающим приток поступлений, становится все более актуальной.

На состоявшемся 19 марта заседании Кабинета министров вице-премьер Шамухаммет Дурдылыев доложил о создании центра обработки данных, предназначенного для контроля за своевременной оплатой населением коммунальных услуг. Проблема неплательщиков стала актуальной с тех пор, как были отменены государственные субсидии в результате решения Бердымухамедова перевести на рыночные рельсы всю экономику страны.

Естественно, свободный рынок требует изыскивать возможности для получения дополнительных прибылей при каждом удобном случае. По сообщению «Хроники», представители управления водоснабжения и газовой компании в Ашхабаде обходят многоквартирные дома, проверяя исправность труб и другого оборудования, и взимают 10 манатов за ставшую обязательной услугу.

Оказывается, Ашгабат может искусно (до известной степени) выкачивать деньги даже из своих зарубежных партнеров. 20 марта российское информационное агентство «Интерфакс» сообщило со ссылкой на данные китайской таможни, что Пекин платит Туркменистану 187 долларов за тысячу кубометров газа.

Это показатель за январь, когда Туркменистан поставил в Китай 2,79 млрд. кубометров газа. Казахстан и Узбекистан запрашивают чуть меньше, а Россия значительно меньше – всего 118,5 долларов за тысячу кубометров. То есть без учета транзитных сборов и других затрат, Туркменистан получает около полумиллиарда долларов в месяц.

Однако остается непонятным, какая часть этих денег идет на погашение вышеупомянутых задолженностей (*Туркменистан: интернет – привет, VPN-сервисам скажем «нет» // <https://russian.eurasianet.org>. – 2021. – 25.03*).

Китайские власти опубликовали правила, запрещающие мобильным приложениям незаконный сбор ненужной личной

інформации пользователей – об этом сообщила Государственная канцелярия интернет-информации КНР, пишет Синьхуа.

Документ вступит в силу с 1 мая.

Мобильные приложения не смогут отказать в доступе к своим сервисам пользователям, не пожелавшим предоставить данную информацию, говорится в документе.

Правила регламентируют сбор необходимой персональной информации для 39 типов мобильных приложений. Например, навигационные приложения могут иметь доступ к местоположению пользователя, а также его пунктам отправления и назначения. А приложениям для обмена мгновенными сообщениями будет разрешено собирать номер мобильного телефона пользователя, номер его учетной записи и список контактов.

В ведомстве заявили, что правила направлены на регулирование сбора личной информации мобильными приложениями, чтобы гарантировать безопасность персональных данных людей.

Ранее в марте стало известно, что Администрация киберпространства КНР доработала представленный в январе проект нового положения об онлайн-сервисах (*Китай с 1 мая ужесточает регулирование сбора данных мобильными приложениями // <https://d-russia.ru/kitaj-s-1-maja-uzhestochaet-regulirovanie-sbora-dannyh-mobilnymi-prilozhenijami.html>. – 2021. – 24.03*).

Естонія планує ввести у квітні цифрові сертифікати вакцинації від коронавірусу.

Про це повідомила **Академія електронного урядування**.

«Вакцинні паспорти при співробітництві з естонської технологічною компанією Guardtime планується ввести вже у квітні», – сказано в повідомленні.

За словами **заступника міністра соціальних справ з електронних послуг та інновацій Калле Кіллари**, важливо надати людям дані про вакцинацію в цифровій і перевірній формі, щоб зробити їх поїздки і повсякденне життя більш комфортними.

Представник Єврокомісії Костянтин Хіппенен заявив, що «зелений паспорт вакцинації полегшує вільне пересування по ЄС і забезпечує захист даних».

В ЄС домовилися ввести сертифікати вакцинації. Ймовірно, документ буде містити медичні відомості для відстеження прогресу вакцинації і окремих випадків. При цьому сертифікат вакцинації може стати підставою для в'їзду в ЄС з третіх країн.

Всесвітня організація охорони здоров'я закликала не використовувати сертифікати вакцинації від коронавірусу для міжнародних поїздок.

На думку організації, люди, які зробили щеплення від коронавірусу, не мають мати можливості обходити чинні обмеження на поїздки, спрямовані на стримування поширення вірусу (*Естонія у квітні планує*

ввести вакцинні паспорти // <https://nv.ua/ukr/world/countries/vakcinni-pasporti-hoche-vvesti-estoniya-ostanni-novini-50149829.html>. – 2021. – 24.03).

Стратегия кибербезопасности ЕС на ближайшие 10 лет была одобрена Советом Евросоюза в понедельник.

Документ был представлен в декабре прошлого года. Он содержит предложения по регуляторным, инвестиционным и политическим инициативам в трёх сферах: устойчивость, технологический суверенитет и лидерство; создание производственных мощностей; совершенствование глобального и открытого киберпространства.

Совет ЕС особо выделяет такие направления работы, описанные в Стратегии, как создание сети операционных центров безопасности в странах ЕС для отслеживания и предупреждения атак на сети, создание совместного подразделения по кибербезопасности, развитие 5G в ЕС, обеспечение безопасности сетей 5G и развитие будущих поколений сетей, ускорение внедрения ключевых стандартов безопасности в Интернете, развитие надежного шифрования, повышение эффективности и действенности «кибердипломатии» с особым вниманием на предотвращение и противодействие кибератакам на критическую инфраструктуру, создание рабочей группы по киберразведке для усиления потенциала EU INTCEN (разведывательный и ситуационный центр ЕС), укрепление сотрудничества с международными организациями и странами-партнерами для продвижения общего понимания ландшафта киберугроз, разработка программы наращивания внешнего киберпотенциала ЕС для повышения киберустойчивости и возможностей во всём мире.

Совет призывает Еврокомиссию разработать подробный план реализации одобренной стратегии. Совет также будет отслеживать её реализацию с помощью плана действий, который будет регулярно пересматриваться, сказано в сообщении (*Татьяна Костылева Совет ЕС принял стратегию кибербезопасности на ближайшие 10 лет // <https://d-russia.ru/sov-et-prinjal-strategiju-kiberbezopasnosti-na-blizhajshie-10-let.html>. – 2021. – 23.03).*

Компания Neurotechnology, являющаяся поставщиком комплексных решений на базе глубокого обучения и технологий высокоточной биометрической идентификации и распознавания объектов, и ее партнер по консорциуму и главный подрядчик Tata Consultancy Services (TCS) выбраны Агентством Индии по уникальной идентификации (UIDAI) в качестве одного из трех провайдеров биометрических услуг (BSP) для обеспечения работы крупнейшей в мире системы биометрической идентификации Aadhaar, сообщает компания.

Консорциум будет предоставлять агентству UIDAI услуги по проверке биометрической уникальности и биометрической аутентификации,

используемые для присвоения и проверки индийских уникальных идентификационных номеров (UID), выдаваемых всем гражданам Индии.

TCS и Neurotechnology будут внедрять и обслуживать новую систему дедупликации на базе комбинированной Подсистемы автоматической биометрической идентификации (ABIS), разработанной компанией Neurotechnology, и технологий разработки ПО с применением биометрии для распознавания отпечатков пальцев, лица и радужной оболочки глаз. Система дедупликации, предназначенная для обеспечения точности и целостности биометрических данных, начнет функционировать на основе имеющейся в Индии базы данных 1,3 млрд человек, а в течение следующих 7 лет, согласно прогнозам, эта цифра превысит 2 миллиарда человек (*Индия модернизирует свою знаменитую национальную систему биометрической идентификации Aadhaar // <https://d-russia.ru/indija-moderniziruet-svoju-znamenituju-nacionalnuju-sistemu-biometricheskoj-identifikacii-aadhaar.html>. – 2021. – 23.03*).

В 21 веке Кыргызстан оказался наводнен и пропитан интернетом, компьютерами, смартфонами и электронными услугами. Сегодня новые технологии проникли во все сферы нашей жизни. В быту, на работе, на улице, мы уже не представляем себе жизнь без интернета. Бизнес, как наиболее активная часть общества, давно внедрил в свою работу новые технологии. Покупки в магазинах, результаты анализов из лаборатории, онлайн-тренинги и видео-конференции, все теперь можно делать, не вставая с дивана. И даже официанты в самых простых кафешках Бишкека отправляют заказ на кухню посредством интернета и своего смартфона.

С появлением смартфонов весь мир оказался буквально в нашем кармане. С помощью этого на вид простенького прибора мы можем попасть в самые дальние уголки планеты, проникнуть в самые сокровенные тайны мира и узнать самые свежие новости. Информация мгновенно перемещается по планете как по одной большой нервной системе, вызывая соответствующие реакции в разных уголках мира. Мы, человечество, стали нейронами планеты. Скорость и быстрота обработки информации может привести нас к тому, что мы станем подобием единого большого планетарного мозга с самыми фантастическими последствиями...

Кыргызстан в этом направлении развивается в ногу со временем. Если проникновение проводного интернета в Кыргызстане в силу горного рельефа низкое, то уровень проникновения мобильного интернета достаточно высокий. На сегодняшний день 99 % кыргызстанцев охвачены мобильными сетями, а высококачественный мобильный интернет формата 4G доступен на 94 % территории КР. Кыргызстан занимает лидирующую позицию среди стран СНГ по охвату населения мобильным широкополосным интернетом 4G. Около 63 % населения Кыргызстана в возрасте от 15 лет и старше пользуются Интернетом и ежегодно их количество растет на 38 процентов (то есть приблизительно на 500 тыс граждан в год).

Более того, по информации британской исследовательской компании Cable.co.uk, Кыргызстан занимает второе место в мире (после Индии) и первое в СНГ по дешевизне интернета. Что говорит о больших перспективах развития информационных технологий в нашей стране.

Помимо низкой стоимости интернета, в долгосрочной перспективе Кыргызстан может стать одной из первых стран в регионе, имеющих доступ к бесплатному спутниковому интернету, так как он стал одной из шести стран мира, которые участвуют в проекте спутникового интернета от британской компании OneWeb.

Интернет и новые технологии проникают не только в экономику, образование и быт кыргызстанцев, но и в государственное управление. В 2018 году был создан Центр электронного взаимодействия (ЦЭВ) «Тундук», целью которого является обеспечение электронного взаимодействия между государственными органами, а также перевод госуслуг для граждан в онлайн режим. В 2019 году «Тундук» получил международную награду за хорошие успехи по внедрению основ системы электронного управления на базе эстонской модели X-Road. Сегодня к системе «Тундук» подключены и обмениваются электронными данными 67 государственных органов; более 80 госуслуг из 103 граждане могут получить по интернету. Более того, в паспортах (ID-card) граждан Кыргызстана выдаваемых с 2017 года записаны персональные и биометрические данные владельца и дополнительно ключи электронно-цифровых подписей (ЭЦП), которые позволяют каждому гражданину быть безошибочно идентифицированным и избежать любых попыток несанкционированного использования его право голоса.

О том, что электронное правительство станет обыденностью 21 века, писали ученые самых авторитетных аналитических институтов еще в 90-х годах прошлого столетия. Сейчас, действительно, Кыргызстан занимает второе место в Центральной Азии по внедрению электронного правительства. Но ученые не остановились на внедрении цифровизации в госуправление и разработали также концепцию цифровой демократии (electronic democracy). Электронная демократия это модель будущего государства, в которой будут отсутствовать парламент, политические партии и депутаты как пережиток прошлого, потому что каждый гражданин сам сможет проголосовать за тот или иной законопроект и государственное решение по интернету через компьютер или мобильный телефон. Граждане сами будут инициировать, комментировать, голосовать и таким образом принимать законопроекты и государственные решения по интернету. Рассмотрением всех инициатив, комментариев и предложений граждан, а также разработкой всех документов будет заниматься специальная группа юристов. Реализацией принятых решений будет заниматься правительство, также как оно действует сейчас. Таким образом, законодательная ветвь власти перейдет от парламента напрямую к гражданам, а правительство и судебная власть останутся в привычном для нас режиме.

Лидерами внедрения электронной демократии являются Эстония, Исландия, Швейцария. Эти страны поэтапно вводят цифровые технологии в госуправление и планируют в будущем полностью отказаться от парламентов и перейти на принципы электронной демократии. Они вынуждены переходить на новую модель поэтапно, потому что они не могут в одночасье отказаться от парламентов которые имеют многовековую историю, высокую эффективность в работе и доверие населения.

В отличие от них в Кыргызстане парламент не имеет ни вековой истории, ни эффективности в работе, ни доверия населения. В Кыргызстане депутаты приносят больше вреда, чем пользы! Вместо развития и благополучия, их безответственная деятельность порождает коррупцию, казнокрадство, регулярные перевороты и бардак...

Сегодня в нашей стране сложилась уникальная историческая ситуация, когда мы можем сделать еще один скачок в своем развитии и навсегда отказаться от политических услуг воров, казнокрадов, подхалимов и малограмотных властолюбцев. Для этого надо внедрить Эл Курултай (Эл – «элдик» и «электронный»), в котором все население Кыргызстана станет парламентом, а каждый гражданин будет депутатом. **Таким образом, наша страна станет не только первой прямой цифровой демократией в истории человечества, но и решит массу своих проблем.**

Во-первых, Эл Курултай позволит снизить коррупцию, так как все законы и решения принимаются открыто и прозрачно самими гражданами, в интересах всего общества, а не в интересах 120 депутатов и их родственников.

Во-вторых, снижается риск возможного подкупа или давления на принимающих решения людей, ввиду их большого количества – подкупить или надавить на 120 депутатов парламента намного проще и незаметней, чем подкупить или запугать 3,5 миллиона человек Эл Курултая.

В-третьих, отсутствие 120 избранных депутатов сокращает расходы на их содержание на \$10 млн ежегодно, а отсутствие выборов 120 депутатов позволит сэкономить еще \$10 млн каждые 5 лет, а также избежать бесконечных революций и связанных с этим проблем национальной безопасности.

Это только одни из самых очевидных политических преимуществ этой модели. Косвенные же положительные результаты трудно сейчас оценить, но несомненно они будут не только в госуправлении, но и в таких сферах как право, экономика, охрана окружающей среды и даже культура.

При внедрении такой инновационной модели госуправления необходимо также принимать во внимание **возможные риски**, поэтому ученые не только просчитали эти риски, но и учли пути их решения.

Во-первых, был учтен риск уязвимости системы для посторонних проникновений и хакерских атак. Ежедневный прогресс новых технологий показывает что сегодня есть различные способы снижения таких рисков, например системой блокчейн. Кроме того, для гарантированной

безопасности можно сделать открытое голосование, где каждый гражданин может посмотреть результат и посчитать количество голосов.

Во-вторых, был также учтен риск того, что большая часть населения может оказаться не готовой к принятию важных государственных решений в силу своей некомпетентности. Однако 120 сегодняшних депутатов далеко не являются экспертами во всех сферах, в которых они принимают законопроекты. Очевидно что среди 3,5 млн человек найдется намного больше людей понимающих в той или иной сфере, чем среди 120. Поэтому общепризнанные эксперты могут формировать специальные тематические комитеты, которые должны будут дать свое положительное заключение, прежде чем вопрос будет вынесен на всеобщее голосование (также как это происходит в парламенте сегодня). Кроме того, эксперты будут также активно информировать и просвещать население о плюсах и минусах того или иного законопроекта или решения (как они это делают сегодня). Более того, многие некомпетентные граждане просто не будут голосовать, точно также как они не ходят на выборы сегодня. Что касается фундаментальных вопросов, таких как суверенитет, светскость, права человека, то они должны быть заранее закреплены в конституции без возможности дальнейшего изменения.

Кыргызстан во многих важных вопросах был первопроходцем. Наша страна первой в Центральной Азии объявила о своей независимости, первой из стран СНГ ввела свою национальную валюту и вступила в ВТО, первой в регионе сменила своего президента, и повторила это не один раз. Наш народ привык совершать отважные и смелые поступки, дерзость которых одних пугает, а других восхищает. Мы можем сделать очередную революцию, но в этот раз мирную, научно-обоснованную, прогрессивную и светлую. Хватит быть мировым лидером в геспереворотах, давайте станем лидером в цифровой демократии! Для этого сегодня имеются все предпосылки: окончательно прогнивший парламент, потерявшая доверие граждан политическая элита, стремление народа возродить традиционный институт курултая, и на этом фоне, почти 100 % охват населения мобильным интернетом, все необходимые технические условия, грамотные специалисты, а главное решительность и свободолюбие нашего народа (*Азамат Темиркулов О преимуществах внедрения в Кыргызстане электронного парламента // <https://elgezit.kg/2021/03/20/o-preimushhestvah-vnedreniya-v-kyrgyzstane-elektronnogo-parlamenta>. – 2021. – 20.03*).

Комиссар Канады по вопросам конфиденциальности совместно с комиссарами канадских округов Британская Колумбия, Альберта и Квебек пришли к выводу, что практика компании Clearview AI нарушила права канадцев на конфиденциальность.

Американская компания Clearview AI – разработчик софта для распознавания лиц, сотрудничающая с правоохранительными органами. Компания собрала три миллиарда фотографий людей из соцсетей и открытых

источников без согласия пользователей. Для идентификации человека нужно загрузить его фото в программу, приложение отыщет его фотографии в Интернете и даст ссылки на источники.

Clearview утверждала, что изображения, которые они скопировали, были «общедоступными» и не попадали под действие требования о согласии пользователей. Однако представители федеральных и региональных властей Канады пришли к выводу, что компания использовала эту информацию для целей, не связанных с целями, для которых информация была первоначально размещена, и поэтому не могла полагаться на эти исключения.

«Тот факт, что личная информация доступна в Интернете, не означает, что она может быть использована кем-либо для любых целей, ...или что согласие не требуется», – резюмируют эксперты.

В прошлом году Facebook, Twitter и YouTube потребовали от компании прекратить практику сбора фотографий пользователей. Компании-владельцы социальных сетей утверждали, что Clearview AI нарушает политику их сервисов. Также в прошлом году стало известно, что мошенники получили доступ к учётным записям клиентов Clearview и их поисковой истории. Серверы, где хранятся сведения об объектах распознавания, взломаны не были, утверждала компания (*Татьяна Костылева Власти Канады признали незаконным сбор американской компанией фотографий из соцсетей для распознавания лиц // <https://d-russia.ru/vlasti-kanady-priznali-nezakonnym-sbor-amerikanskoj-kompaniej-fotografij-iz-socsetej-dlja-raspoznavanija-lic.html>. – 2021. – 12.03).*

Если вы задаётесь вопросом о том, где у криптостартапов больше всего шансов выжить и преуспеть, давайте посмотрим, какие страны наиболее подходят для криптоэнтузиастов и как мир изменится благодаря внедрению технологии блокчейна.

С появления Биткойна в 2009 году, молодая отрасль криптовалют и блокчейна стала настоящим мировым трендом. Криптогики и Биткойн-максималисты утверждают, что эта технология заменит все традиционные финансовые операции уже через несколько лет. Разработчики продолжают врываться такие отрасли, как здравоохранение, онлайн-ритейл или развлечения.

Однако мир до сих пор не готов к радикальным переменам. Правительства контролируют практически все, в то время как децентрализованные системы сталкиваются с рядом вопросов с точки зрения принятия и регулирования.

Критерии оценки

Предприниматели и простые люди хотят использовать криптовалюту без трудностей, налогов и подводных камней. Некоторые страны, такие как Китай или Южная Корея, жестоко борются с инновациями, вводя строгие законы и требования или полностью запрещают майнинг и операции с криптовалютой.

Однако большинство современных правительств стараются достаточно лояльно подходить к регулированию. Некоторые из них даже ориентированы на создание удобной криптоэкосистемы.

В целом, *у криптодружественных стран есть несколько общих характеристик*. Вот они:

- Низкие или нулевые налоги на операции с криптовалютой.
- Прозрачные законы и регулирование отрасли и деятельности.
- Удобные для пользователя банки и другие финансовые структуры.
- Прогрессивные правительства, которые не боятся инноваций.

Правительства, к слову, должны быть лояльными не только к самим криптовалютам, но и выставлять лояльные требования к криптобиржам. Имея дело с криптовалютой, важно двигаться максимально продуманными путями и выбирать только лучшие условия.

Об отношении правительства какой-либо страны к криптовалютам можно узнавать из локальных новостных источников. Также, следует интересоваться не только общими новостями, но и углубиться в информацию о финтех-секторе. Также, можно внедриться в местные криптосообщества или наладить связи с теми, кто уже занимается криптовалютным бизнесом в той или иной стране.

Топ-6 стран с лояльным отношением к криптовалюте

Прежде чем перейти к списку, важно отметить, что ситуация может кардинально изменяться в одночасье. Поэтому этот текст не претендует на 100 %-ную актуальность данных. Никто не может предсказать, как и когда правительства будут действовать в отношении криптовалют. Даже самые лояльные системы не могут гарантировать постоянную поддержку инноваций.

1. Швейцария

В кантоне Цуг местные органы власти разработали проект под названием Crypto Valley.

Он предлагает полноценную блокчейн-инфраструктуру с прокриптоэкосистемой, которая включает, например, сниженные налоги и господдержку стартапов. Жители Цуга даже имеют цифровые удостоверения на основе блокчейна.

Министр экономики Швейцарии Иоганн Шнайдер-Амманн отметил, что правительство рассматривает вопрос о расширении данной инициативы. По его словам, они вполне могли бы стать первой в мире криптонацией.

Первым делом на этом пути правительство опубликовало инструкции по легальному запуску ICO-проектов. На сегодняшний день многие известные компании имеют штаб-квартиры в Швейцарии: Ethereum, Tezos, Shapeshift.

2. Япония

Многие эксперты считают Японию самой лояльной криптостраной в мире.

Начнем с того, что японское правительство признало криптовалюты законными средствами ещё в апреле 2017 года. Это означает, что Биткойн и альткойны находятся в той же правовой зоне, что и традиционные фиатные валюты, как например, японская иена.

Что касается предстоящих инноваций, Япония планирует создать полноценное электронное правительство на основе блокчейна. К примеру, в такой системе передача таких документов, как земельные акты, должна фиксироваться в распределённом реестре. Другими словами, в блокчейне.

Крупные криптостартапы надеются в будущем поработать с Японией. Директор криптокомпании Ripple Эми Ёсикава ожидает, что 40 % национальных банков начнут использовать блокчейн Ripple для денежных переводов по всему миру.

3. Мальта

Если швейцарский Цуг можно образно называть Криптодолиной, Мальта является Островом блокчейна, по словам министра экономики.

Инициатива направлена на то, чтобы превратить страну в уникальный криптооффшор. С июля 2018 года, Мальта начала приглашать в гости криптостартапы. Одним из крупнейших игроков, которые открыли там свои офисы, является криптобиржа Vinance.

Тем не менее, Мальта действительно привлекательна для инвесторов благодаря надёжной и прозрачной системе регулирования.

В то время как большинство стран не понимают, как бороться с криптовалютой с точки зрения законодательства, власти Мальты, наоборот, встречают технологию распростёртыми руками. Страна пригласила Omnitudo построить транспортную сеть и основала первый в мире децентрализованный банк.

4. Эстония

В то время как более развитые страны медленно внедряют криптовалюты и блокчейн, Эстония максимально сфокусирована на инновациях.

Это балтийское государство понимает, что может стать лидером региона благодаря своевременному внедрению новых технологий. После запуска процедуры электронного резидентства Эстония представила планы по созданию всех государственных услуг на блокчейне.

Сейчас в стране уже имеется система здравоохранения под названием eHealth, где все медицинские карты помещены в децентрализованную сеть. Конфиденциальные данные, рецепты и платежи – всё оцифровано.

Кроме того, Эстония планирует запустить системы электронного голосования и создать блокчейн-города, похожие на Дубай.

5. Антигуа и Барбуда

Европейские и азиатские страны являются лидерами инноваций и прогресса. Однако другие регионы также пытаются наверстать упущенное.

Например, в стремлении диверсифицировать свою экономику Антигуа и Барбуда потихоньку знакомится с криптомиром. Правительство позволяет

інвесторам получать паспорт и статус резидента в обмен на биткойны. Цена в долларом эквиваленте достигает \$125 000.

В Антигуа и Барбуда нет каких-то особенных криптоинноваций, но инвесторы могут рассматривать эту страну как одно из перспективных направлений.

6. Республика Беларусь

Наряду с Эстонией среди стран бывшего СССР стоит выделить Республику Беларусь как одну их наиболее лояльных в отношении криптовалют в данном регионе.

В декабре 2017 года правительство подписало Декрет №8 «О развитии цифровой экономики» – документ, который предлагает беспрецедентные условия для развития IT-отрасли и конкурентные преимущества на пути создания цифровой экономики. В декрете не забыли отдельно урегулировать и операции с криптовалютами – любые операции в них не подлежат налогообложению вплоть до 2023 года.

В дополнение к существующим на тот момент в стране налоговым льготам для компаний-резидентов Парка высоких технологий этот документ всколыхнул интерес иностранных инвесторов к IT и криптоотрасли в Беларуси.

Что будет дальше?

Как можно видеть, упомянутые страны используют разные подходы к внедрению криптовалюты. Основной тренд – развитие беспристрастных саморегулируемых сообществ, которые могут помочь правительствам создать совершенные блокчейн-экосистемы.

Японские ассоциации, голландские коалиции, CryptoUK – все эти примеры доказывают, что мир постепенно движется в направлении децентрализации. Кажется, нам предстоит быть свидетелями множество нововведений и изменений во многих странах мира уже в самое ближайшее время (*Top-6 стран, дружественных к криптовалютам // <https://bitnovosti.com/2021/03/10/top-6-stran-druzhestvennyh-k-kriptovalyutam>. – 2021. – 10.03*).

Власти США не готовы противостоять угрозам, связанным с развитием искусственного интеллекта (ИИ) – в частности, такой вывод сделали американские СМИ, ознакомившиеся с 756-страничным докладом Комиссии национальной безопасности по искусственному интеллекту (The National Security Commission on Artificial Intelligence, NSCAI), возглавляемой бывшим председателем совета директоров Google Эриком Шмидтом.

Отчёт комиссии, созданной в 2019 году, будет направлен в Конгресс. Большинство членов комиссии были назначены Конгрессом США. В числе работавших над докладом представители Google, Microsoft и других технологических компаний, а также эксперты из научных кругов.

Nextgov.com пишет, что основные инициативы, предложенные комиссией, включают создание совета по конкурентоспособности технологий в Белом доме под председательством вице-президента, а также руководящего комитета по новым технологиям в министерстве обороны для координации и продвижения внедрения технологий.

Ещё одно предложение призывает к созданию аккредитованной академии цифровых услуг, чтобы создать «поток талантов» в сфере ИИ для государственной службы.

Финансирование исследований и разработок в области ИИ, не связанных с обороной, также должно увеличиться: NSCAI хочет, чтобы к 2026 году оно достигло 32 миллиардов долларов.

Рекомендации NSCAI требуют более подробного раскрытия информации о финансировании исследований и партнёрствах в университетах. Также предлагается создать базу данных [неблагонадёжных] физических и юридических лиц для заблаговременного выявления рисков *(Татьяна Костылева США не готовы противостоять угрозам в области ИИ – вывод комиссии, назначенной Конгрессом // <https://d-russia.ru/ssha-negotovy-protivostojat-ugrozam-v-oblasti-ii-vyvod-komissii-naznachennoj-kongressom.html>. – 2021. – 03.03).*

Новітня бібліографія зарубіжних та вітчизняних досліджень з проблематики електронного урядування

Farida Ida, Lestari Annisa Implementation of e-government as a public service innovation in Indonesia // RUDN Journal of Public Administration. 2021. Т. 8. № 1. С. 72-79. E-Government implementation is the use of technology, information, and communication to realize more efficient and effective government practices in the process of implementing public services in order to facilitate public access to information and create principles of accountability, transparency and good public participation in the Indonesian government. This study aims to explain the implementation of E-Government in Indonesia which encourages the development of information and data systems and is adapted to existing bureaucratic processes. The method used in this research is qualitative research methods. The results showed that public service innovation organized by the government of the Republic of Indonesia was able to create relationships between elements in a country online, not inline, so that efficiency and speed in public services was not only a symbol but a reality.

Ефремова, Т. А., Артемьева, С. С., Макейкина, С. М. Особенности, тенденции и перспективы цифровой трансформации экономики: мировой и национальный опыт // Теория и практика общественного развития. 2021. № 1 (155). С. 53-58. Предметом исследования являются вопросы цифровой трансформации экономики в России и других странах, ее влияния на развитие бизнеса, отраслей хозяйства, социальной сферы и системы государственного и муниципального управления. В статье проведен сравнительный анализ уровня цифровизации экономики в России и странах Европы по таким показателям, как индекс цифровизации, рейтинг электронного правительства ООН (EGDI). Определены основные тенденции цифровой трансформации на современном этапе, обусловленные в том числе и влиянием пандемии коронавируса. Выявлены проблемы, препятствующие достижению нашим государством лидерских позиций в цифровизации экономики (отставание в развитии цифровой инфраструктуры от западных стран; цифровое неравенство регионов; цифровизация потребления в ущерб развитию цифровых производств), рассмотрены варианты развития ситуации в перспективе.

Кобзев, І. В., Петров, К. Е. Імплементация досвіду цифрової трансформації електронного урядування на прикладі Великобританії // Innovative technologies in science and education. 2021. № 9. 101-105.

Магльона, В., Михальчук, В. Проблеми та перспективи розвитку електронного урядування в Україні // Наукові перспективи. 2021. № 1. С.7.

Міхровська, М. Цифрова трансформація та цифрове урядування в сучасному вимірі // Збірник наукових праць «ЛОГОΣ». 2021. № 1. С. 138-139. У сучасному світі, насиченому новою термінологією, давно вже стали звичними такі поняття, як «діджиталізація», «цифрові перетворення», «цифрова трансформація» та «цифрове урядування». Проте застосування цих актуальних термінів не завжди є коректним та доцільним, і в багатьох випадках викликає плутанину через різницю в їх

тлумаченні. Автор статті розглядає поняття: цифрова трансформація та цифрове урядування.

Сирбиладзе, К. К. Методы цифровизации органов государственного управления в период пандемии коронавируса COVID-19: мировой опыт // Аудиторские ведомости. 2021. № 1. С. 96-98. В статье рассмотрены методы цифровизации со стороны органов государственного управления, внедренные разными странами мира с целью поддержки населения во время пандемии коронавируса. Обозначены проблемы, которые, в свою очередь, препятствовали качественной информационной поддержке. Кроме этого, рассмотрены методы, которые могут применяться при других мировых чрезвычайных ситуациях.

Устілова М. О. Блокчейн: правове регулювання, електронне урядування та бар'єри впровадження // Телекомунікаційний простір ХХІ сторіччя: ринок, держава, бізнес: Матеріали ІІ міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 22-23 грудня 2020 року) / Навчально-науковий інститут менеджменту та підприємництва ДУТ. Київ, 2020. С.162-165. Динамічний розвиток ринку криптовалют і блокчейн-технологій є значною подією у валютно-фінансовій сфері, логістиці, електронній торгівлі та результатом цифрової економіки. Державне регулювання виступає важливим аспектом розвитку блокчейн-технологій як системи послуг у будь-якій країні. З одного боку, воно здатне стимулювати розвиток, а з іншого – бути стримуючим чинником.

Хайдаров, Р. Дж. Влияние глобализации на информационную политику Республики Таджикистан // Известия Института философии, политологии и права имени А. Баховаддинова Национальной академии наук Таджикистана. 2021. № 1. С. 109-114. В статье рассматриваются влияние глобализации на развитие информационных технологий и их роль в социально-экономической и политической жизни современных государств. Автор исследовал вопросы функционирования виртуального пространства, в которое переместилось большая часть активности людей. Автор считает, что наличие электронного правительства, развитой цифровой экономики создают условия для достижения качественно нового уровня социально-экономического и политико-культурного развития современных государств мирового сообщества. В современных гибридных войнах именно наличие современных информационных технологий и стратегий гарантирует защиту информационного пространства.

Халаїм Б. О. Цифровізація державного управління: безпекова складова // Телекомунікаційний простір ХХІ сторіччя: ринок, держава, бізнес: Матеріали ІІ міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 22- 23 грудня 2020 року) / Навчально-науковий інститут менеджменту та підприємництва ДУТ. Київ, 2020. С. 170-173. Розвиток інформаційного суспільства та поширення процесів глобалізації вимагають цифровізації державного управління. «Концепція розвитку електронного урядування в Україні» визначає електронне урядування як форму організації державного управління, яка сприяє підвищенню ефективності, відкритості та прозорості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування з використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій для формування нового типу держави, орієнтованої на задоволення потреб громадян. У свою чергу, впровадження сучасних технологій несе в собі як позитивні зміни, так і певні загрози, що справедливо

можна назвати загрозами національного рівня. У статті розглядаються практичні проблеми відсутності єдиних стандартів створення та використання елементів електронного урядування.

Ханатов, Т. С. Особенности внедрения цифровизации стран Центральной Азии // Актуальные вопросы современной экономики. 2021. № 2. С. 294-299. В данной статье рассмотрены особенности развития, цифровизации стран Центральной Азии. В каждой стране сопоставлены свои направления развития, программы, уровни. Цифровое развитие ЕАЭС. Реальный показатель цифрового развития стран Центральной Азии по показателям рейтинга электронного правительства ООН. Показатель влияния пандемии 2020 года на цифровизацию и ориентир на будущее.